

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

БАЗИЛЯК Наталія Олегівна

УДК 378.014.5.016:796/799(477)

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО
ПРОСТОРУ**

25.00.02 – механізми державного управління

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

Харків 2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті цивільного захисту України.

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
РЄЗНІКОВ Валерій Володимирович,
Харківський національний університет ім.
В.Н. Каразіна, професор кафедри міжнародних
економічних відносин імені Артура Голікова

доктор наук з державного управління, професор
ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ Оксана Ігорівна,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування

доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений працівник освіти України
СИЧЕНКО Віктор Володимирович,
Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська
академія неперервної освіти» Дніпропетровської
обласної ради», ректор,

Захист відбудеться «15» березня 2024 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28, ауд. 3 (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Світлана МОРОЗ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Державна гуманітарна політика в галузі освіти повинна гарантувати та слідкувати за необхідними умовами для повноцінної якісної освіти, враховувати інтереси та здібності особистості, забезпечувати досягнення конкурентоспроможного рівня для всіх рівнів освіти. Тільки всебічний, системний і цілісний характер таких реформ з урахуванням накопиченого міжнародного досвіду може привести до відчутних досягнень в підвищенні якості освіти і досягненні конкурентоспроможних стандартів якості в освітньому просторі на сучасному етапі. Якість освіти уособлює сукупність властивостей, які зумовлюють пристосованість до реалізації соціально-гуманітарних цілей з формування та розвитку молоді особистості в аспектах її навченості, вихованості, виразності соціальних, психічних та фізичних індивідуальних властивостей.

Державна гуманітарна політика передбачає системний координований вплив на освітню сферу, а також на комплекс пов'язаних з ним основних управлінських та допоміжних процесів з метою досягнення найбільшої відповідності параметрів функціонування освітньої системи, її соціальних та педагогічних результатів і ставить за мету досягнення високого життєвого, духовного та інтелектуального рівня особистості, як у її власних інтересах, так і в інтересах держави в цілому. Глобалізація у сфері освіти є ключовою характеристикою гуманітарного середовища, в якому функціонують сучасні заклади. За умови, що заклад освіти здатний контролювати трансформаційні процеси, зазначене може бути серйозним ресурсом посилення впливу через розвиток стратегічних партнерств, розширення кола академічної спільноти внаслідок залучення найкращих іноземних дослідників, розширення компетенцій випускників затребуваних глобальним ринком праці.

Європейські інституції можуть діяти для зближення національних систем заохочуючи держави-члени самостійно трансформувати свої системи освіти відповідно до рекомендацій. Громадянське суспільство стимулює та мотивує запит органам державної влади щодо розвитку національного освітнього простору через проекти та програми, різноманітні культурно-дозвільні акції і заходи, в основі яких лежить презентація образів та смислів національної культури. Незважаючи на різноманітність суб'єктів національного освітнього простору, можна констатувати, що їх об'єднання чи диференціація великою мірою залежать від сформульованих цілей сучасної державної гуманітарної політики. Зазначене можливо завдяки європейським освітнім програмам та проектам, стимулам до підвищення якості навчання і підвищення кваліфікації та підвищення індивідуальних можливостей працевлаштування молоді.

Сьогодні національний освітній простір все частіше носить характер інформативно-комунікативного, що включає сукупність відомостей та технології, що забезпечують соціальну комунікацію. Формування та реалізація освітньої діяльності виходячи з того, що в кожній молодій людині, незалежно від рівня інтелектуальної підготовленості, соціального статусу, культурної

приналежності є важливий потенціал з точки зору соціального розвитку набуває все більшого значення. Сьогодні спостерігається тенденція до збільшення інтеграції у сфері освіти, стимуляція знизу вгору функціонуванням європейських освітніх програм, які представляли свої передові практики в окремих країнах як спільні виклики для всі країни-члени ЄС, проте вплив освітніх програм ЄС обмежений і нерівномірний, оскільки дії держав-членів у цьому відношенні не є однорідними. Замість стандартизації систем, прозорість і взаємне визнання індивідуальних кваліфікацій могли б привести до бажаного європейського виміру в освіті, не загрожуючи культурному середовищу та зменшуючи відповідальність держав-членів за освіту та навчання.

Технології поширення науково-технічних досягнень забезпечують підвищення продуктивності, причому більшість цих нововведень є результатом фундаментальних та прикладних досліджень, що проводяться в університетах. Освітні установи на даний момент не мають надто багато досвіду в галузі інноваційного менеджменту у освітніх закладах. Водночас абсолютно ефективною, незмінною, раз і назавжди заданою системою освіти не існує. На зміну тим чи іншим усталеним підходам приходить орієнтація на розвиток, самооновлення і гнучкість. Використання закладами освіти нових технологій дозволяє сформулювати гуманітарну політику, що характерна більш індивідуальними підходами, оскільки система, що ґрунтується, в тому числі, на обробці великих даних, дозволяє враховувати комплекс інтересів.

Інноваційний підхід до змісту та методів освіти вже приносить соціальні, гуманітарні та економічні вигоди всім учасникам навчального процесу, а також роботодавцям та громадянському суспільству загалом. Ситуація на ринку освітніх послуг диктує закладам освіти нові закони виживання та перемоги у конкурентній боротьбі, такий рівень освітніх технологій, аналогічні властивості послуг, єдині ринки збуту забезпечують приблизно рівні умови для конкуруючих закладів і вигреш у цій боротьбі сьогодні забезпечується здатністю організації дотримуватися змін освітнього ринку. Регулюючу роль в цьому процесі має суспільство, яке через попит на ринку праці доводить свої потреби до закладів освіти та контролює якість підготовки випускників, тому у зв'язку з цим у закладах освіти існують розвинені служби сприяння працевлаштуванню випускників.

Аналіз наукових досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що у науковій літературі накопичений значний комплекс теоретичних розробок, присвячених розгляду взаємозв'язку молодої особи та соціуму, становлення особистості під впливом європейських освітніх норм і цінностей, тенденції розвитку громадянського суспільства. Систематизація фундаментальних і прикладних досліджень щодо процесів формування та реалізації державної гуманітарної політики у сучасній науковій літературі дала можливість з'ясувати, що вирішення актуальної наукової проблеми із інтеграції України до європейського освітнього простору перебуває практично на початковій стадії, а головним напрямом досліджень повинна стати реалізація державної гуманітарної політики у сфері освіти.

Науково-теоретичні, методологічні, структурно-функціональні, організаційно-змістові, нормативно-правові та концептуальні засади функціонування і вдосконалення системи державного управління в Україні розкрито в наукових працях провідних учених: В. Авер'янова, В. Бакуменка, С. Вавренюка, А. Дегтяря, С. Домбровської, О. Крюкова, М. Латиніна, В. Майбороди, С. Майстро, В. Малиновського, Н. Нижник, В. Олуйка, І. Парубчака, Я. Радиша, В. Рижих, В. Садкового, В. Токовенко, В. Цветкова, Е. Щепанського та ін.

Проблематику державного управління щодо доктрин, моделей, механізмів управління, трансформаційних процесів системи урядування і основних проблем, значення місцевого самоврядування, багаторівневого управління, мережевого управління розкривають у наукових роботах такі дослідники, як: В. Авер'янов, М. Баймуратов, О. Батанов, Т. Бельська, О. Білик, В. Борденюк, З. Бурик, К. Ващенко, В. Воротін, Л. Гаєвська, І. Грицяк, І. Дегтярьова, Ю. Дзюрах, В. Засадко, М. Іжа, Н. Калашник, В. Карковська, М. Карпа, А. Коваленко, К. Колесникова, Н. Лікарчук, І. Лопушинський, А. Мацюк, І. Мищак, Л. Муркович, Р. Овчаренко, В. Пасічник, П. Петровський, В. Погорілко, Н. Подольчак, Ж. Поплавська, О. Пухкал, А. Пухтецька, О. Руденко, С. Серьогін, О. Скрипнюк, О. Соснін, В. Толкованов, О. Федорчак, О. Худоба, В. Цветков, О. Червякова, В. Шаповал, М. Юрченко, О. Ярмиш та ін.

Питання формування освітнього середовища та визначення його сутності й структури, висвітлені в наукових працях В. Александрова, А. Білинського, О. Крутій, В. Мороза, Д. Древаля, П. Лернера, Т. Лошакової, В. Огаренка, В. Петровського, Г. Полякової, О. Пархоменко-Куцевіл, В. Резнікова, В. Сиченка та ін. Питаннями сутності освітніх послуг, особливостями й проблемами ринкової модернізації сфери вищої освіти в новому макроекономічному середовищі, формування стратегій її розвитку займалися В. Буланова, Б. Генкіна, К. Коліна, П. Покатаєва, А. Тихонова та ін.

Державну гуманітарну політику та її інституції досліджують такі науковці, як: Т. Андрійчук, В. Барков, М. Бойчук, О. Білоусов, Г. Васильєв, Л. Вінокурова, В. Воднік, О. Волянська, А. Карась, А. Коваленко, А. Колодій, Т. Котенко, В. Кравчук, І. Кресіна, А. Крусян, А. Кудряченко, Б. Кузьменко, О. Лотюк, М. Михальченко, Т. Мотренко, Н. Оніщенко, А. Одинцова, М. Орзіх, С. Петков, В. Погорілко, В. Полохало, О. Пухкал, Т. Розова, Ф. Рудич, П. Рабінович, С. Рябов, О. Скрипнюк, О. Токовенко, В. Ткаченко, Ю. Тодика, В. Федоренко, Г. Щедрова та інші.

Однак, попри такий значний доробок, у дослідженні проблем інтеграції України до європейського освітнього простору, удосконалення реалізації державної гуманітарної політики у галузі освіти, вона не є повноцінно концептуально осмисленою та позбавлена обґрунтованих фундаментальних наукових підходів і практичних рекомендацій із реалізації базових принципів у науці державного управління. Залишаються все ще малодослідженими механізми реалізації державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер 0112U002587), що розробляється навчально-науково-виробничим центром Національного університету цивільного захисту України. Доробок автора полягає у розробці доктрини державної гуманітарної політики інтеграції до європейського освітнього простору, проведенні організаційно-правової регламентації, розмежуванні повноважень органів державної влади й закладів освіти у зазначеній сфері.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є обґрунтування науково-методологічних підходів та розробка практичних рекомендацій для органів державної влади з реалізації механізмів державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору на сучасному етапі.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено наступні *завдання* дисертаційного дослідження:

- дослідити генезис формування та реалізації державної гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг як об'єкту публічного впливу;
- вивчити досвід кращих практик та можливість системної імплементації освітніх стандартів країн європейського освітнього простору;
- проаналізувати науково-дослідну діяльність закладів освіти в системі фінансування та дотацій країн Європи у контексті економічної ефективності;
- розкрити сутність управлінських підходів в освітньому просторі із збереження ціннісних орієнтирів молоді в умовах суспільних трансформацій;
- охарактеризувати європейський досвід політики якості освіти щодо реформування педагогічних технологій та професіоналізації кадрів;
- дослідити сучасні принципи трансформації соціально-гуманітарних векторів реформування системи освіти в глобалізаційний період;
- розкрити сутність використання цифрових технологій і дистанційних навчальних онлайн платформ сучасності здобувачами закладів освіти;
- визначити спектр управлінських підходів щодо реалізації освітньої політики академічної мобільності у транскордонному співробітництві;
- запропонувати ефективний комплекс механізмів реалізації державної гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції;
- обґрунтувати доктрину державної гуманітарної політики інтеграції України до європейського освітнього простору на сучасному етапі.

Об'єкт дослідження – державна гуманітарна політика в галузі освіти на сучасному етапі.

Предмет дослідження – реалізація державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору

Методи дослідження. Для реалізації мети та завдань дослідження використовувався комплекс загальнонаукових, конкретно наукових та спеціальних методів: як теоретичних, так і емпіричних.

Методологічну основу дослідження, що побудована на теоретичних методах пізнання складають методи: аналітичний (аналіз проблем молодії особистості та рівня освіченості), системний (дослідження структури та функцій органів влади у державній гуманітарній політиці), порівняльний та порівняльно-історичний (порівняння історичних та закордонних практик надання освітніх послуг); прогностичний (розробка перспективних пропозицій щодо удосконалення механізмів державної гуманітарної політики, застосування яких найбільш повно сприятиме ефективній її реалізації), узагальнення (обґрунтування системного перенесення практик, принципів та механізмів із європейського досвіду на державне управління в Україні), моделювання (створення доктрини державної гуманітарної політики в контексті інтеграції до європейського освітнього простору).

Серед емпіричних використовувались такі методи, як статистичний (аналіз даних загальнодержавної та регіональної статистики щодо питань рівня надання освітніх послуг) та соціологічний (аналіз результатів соціологічних досліджень серед студентської молоді щодо імплементації європейських гуманітарних цінностей в українському соціумі).

До спеціальних наукових методів дослідження, належать: аналітико-синтетичний (аналіз наукової літератури, співвідношення дефініцій); формальнологічний (з'ясування принципів діяльності органів публічної влади в контексті реалізації державної гуманітарної політики в галузі освіти); нормативно-правовий аналіз (порівняння нормативно-правових актів, аналіз закономірностей розвитку законодавчої бази у сфері надання освітніх послуг), аналіз ситуацій (опис конкретних ситуацій у функціонуванні інституцій та об'єктів системі закладів освіти).

У дисертаційній роботі знайшли відображення публікації, що ґрунтуються на сучасному дослідницькому матеріалі – монографіях, дисертаційних дослідженнях, матеріалах наукових семінарів, конференцій у сфері формування та реалізації державної гуманітарної політики в контексті інтеграції до європейського освітнього простору, відповідно до завдань, що поставлені у дисертаційному дослідженні.

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуальної наукової проблеми в галузі державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та наданні практичних рекомендацій з реалізації механізмів державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору на сучасному етапі.

Найбільш значущими результатами дослідження, що становлять наукову новизну, розкривають суть роботи та виносяться на захист, є такі

уперше:

- розроблено і науково обґрунтовано модель реалізації механізмів державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору на сучасному етапі трансформації суспільних цінностей із застосуванням нових методологічних підходів на основі

узгодження управлінських потреб та інтересів об'єктів управління, забезпечення ефективного нормативно-організаційного забезпечення, що ґрунтується на застосуванні системних засад імплементації кращих європейських освітніх практик;

- запропоновано принципово новий концептуальний підхід до формування комплексу механізмів реалізації державної гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції, а саме нормативних, економічних, фінансових, організаційних, соціальних, інформаційних, культурних та комунікативних із ефективним функціональним наповненням, що забезпечується діалоговою формою відносин між закладами освіти, органами державної влади і міжнародними неурядовими інституціями гуманітарного спрямування;

- обґрунтовано створення доктрини державної гуманітарної політики з інтеграції України до європейського освітнього простору, що передбачає оптимізацію комплексу механізмів державного управління у сфері надання освітніх послуг в організаційно-нормативні, фінансово-економічні, інформаційно-комунікативні та соціально-культурні управлінські платформи для комплексного вирішення поставлених завдань із ефективності євроінтеграційних процесів у закладах освіти України.

удосконалено:

- концептуальні підходи до формування законодавчої, нормативно-правової бази та принципів реалізації державної гуманітарної політики у галузі освіти, що повинні характеризуватися системним поєднанням суспільних інноваційних уявлень національної системи надання освітніх послуг із функціонуванням моделей європейського освітнього простору в гуманітарній сфері на сучасному етапі;

- принципи державної гуманітарної політики в контексті уніфікації з європейським освітнім простором шляхом актуалізації основних освітніх тенденцій в Європі, зокрема значення ролі громадянського суспільства, окреслення ціннісного базису гуманітарних цінностей за умов ефективної діяльності органів державної влади спільно з міжнародними неурядовими інституціями гуманітарного спрямування;

- комплексний підхід до реалізації державної гуманітарної політики у частині системного формування новітнього освітнього простору в Україні в контексті європейської інтеграції на основі соціального базису, історико-культурного досвіду, національної ідентифікації та суспільного благополуччя внаслідок імплементації креативних форм партнерської суспільно-владної взаємодії та конструктивного діалогу через активну медійність;

дістало подальшого розвитку:

- науково-прикладні положення поняття “безперервного навчання громадян”, що вирізняється системним характером, який виникає на основі інтегративного підходу органів публічної влади та закладів освіти державної та приватної форми власності для забезпечення реалізації державної соціально-гуманітарної політики щодо можливості надання освітніх послуг громадянам

впродовж усього їхнього життя, що полягає у дотриманні ціннісних принципів освіченості в громадянському суспільстві;

- наукове узагальнення принципів надання освітніх послуг на сучасному етапі загроз гуманітарній безпеці внаслідок військової агресії РФ на території України через актуалізацію політичних, правових, соціальних, культурних та організаційних факторів за умови трансформації системи освіти України до європейського освітнього простору, що зумовлено цивілізаційними чинниками, соціальною свідомістю в царині демократії, свободи і дотримання прав людей;

- методологічні підходи до систематизації фундаментальних та прикладних досліджень з трансформації соціально-гуманітарних векторів реформування системи освіти у глобалізаційний період, педагогічно-виховної діяльності закладів освіти з обґрунтуванням застосування комплексного підходу в процесах суспільно-владної взаємодії з формування та реалізації державної гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції України.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження можуть бути реалізовані під час формування та реалізації державної гуманітарної політики у галузі освіти в контексті трансформації національної системи до європейського освітнього простору органами державної влади, адміністраціями закладів освіти, публічними інституціями гуманітарного спрямування, а також у реалізації освітньо-професійних програм.

Пропозиції автора знайшли своє застосування у практичній діяльності: Департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації щодо прийняття ефективних рішень у формуванні та реалізації державної гуманітарної політики у галузі освіти (довідка про впровадження від 23.05.2023р., № 03-01/10/046); Департаменту комунікації і внутрішньої політики Львівської обласної державної адміністрації під час використання управлінських підходів, зазначених у роботі щодо реалізації внутрішньої політики (довідка про впровадження від 10.05.2023р., № 15/07/2); Національної спілки журналістів України у межах формування інформаційно-комунікативних зв'язків з громадськістю в освітній сфері (довідка про впровадження від 23.05.2023р., № 21/23); Центру українсько-європейського наукового співробітництва при розробці окремих положень організації транскордонних науково-дослідних проектів (довідка про впровадження від 05.05.2023р., № 2-38/4); Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації як концептуальні підходи у програмно-цільовому регулюванні соціально-економічного розвитку регіону (довідка про впровадження від 23.05.2023р., № 1-52/238); Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій при розробці науково-дослідних проектів із соціально-гуманітарної тематики (довідка про впровадження від 02.05.2023р., № 02/05); Міжрегіонального управління Національного агентства України з питань державної служби у Львівській та Закарпатській областях під час формування стратегії реалізації кадрової політики у гуманітарній сфері (довідка про впровадження від 17.05.2023р., № 55-5-05/04/23).

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, положення, розробки та висновки дисертаційного дослідження є підсумком особистих досліджень, в працях, що опубліковані у співавторстві визначено особистий внесок автора. Ідеї та положення кандидатської дисертації авторки у даній дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження набули висвітлення у наукових публікаціях автора та апробовані на 12 наукових конференціях і науково-практичних семінарах: Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи» (2022 р., м. Хмельницький); II International Scientific and Practical Conference «Eurasian scientific discussions» (2022 р., Barcelona, Spain); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в пост воєнний період» (2022 р., м. Харків); Міжнародна науково-практична конференція «Наука, освіта і суспільство: світові тенденції та регіональний аспект» (2022 р., м. Полтава); I International scientific and practical conference «Modern research in world science» (2022 р., м. Львів); Всеукраїнська науково-практична конференція «Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в пост воєнний період» (2022 р., м. Київ); IV Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація системи публічного управління в умовах воєнного часу» (2022 р., м. Переяслав); Міжнародна науково-практична конференція «Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика» (2023 р., м. Харків); XIV International Scientific and Practical Conference «Prospects for the development of science and the environment» (2023 р., Helsinki, Finland); VII International scientific and practical conference «Science and Technology: problems, prospects and innovations» (2023 р., Osaka, Japan); VIII International scientific and practical conference «Science and innovation of modern world» (2023 р., London, United Kingdom).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 39 наукових праць, а саме: індивідуальна монографія, 22 статті у фахових наукових виданнях з державного управління, 4 статті у наукових періодичних виданнях інших держав та 12 опублікованих тез конференцій за участю дисертантки. Загальний обсяг публікацій, що належать автору, становить 37,4 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (544 найменувань на 64 сторінках) та додатків. Загальний обсяг роботи – 441 сторінка, з яких основного тексту 376 сторінок. Робота містить 8 рисунків та 14 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, описано методи, наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено дані про апробацію отриманих результатів і публікації автора за темою дисертації.

У першому розділі дисертації – *«Науково-теоретичні основи формування державної гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції України»* – розкрито теоретико-методологічні засади державної гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг як об'єкту публічного впливу, охарактеризовано трансформацію соціально-гуманітарних векторів системи освіти в контексті глобалізації за умов європейської інтеграції України, сформульовано управлінські підходи в освітньому просторі із збереження ціннісних орієнтирів молоді в умовах сучасних суспільних трансформацій.

У світлі сучасних реформ в Україні, що охоплюють такі гуманітарні сфери суспільного життя, як освіта, охорона здоров'я, культура, виникає питання уникнення фрагментарності державної політики і формування комплексного підходу з інтеграції до європейського освітнього простору. Якісні зміни у сфері соціогуманітарного розвитку в Україні можливо досягти за умови формування та поетапної реалізації ефективної державної гуманітарної політики. Незважаючи на різноманітність суб'єктів національного освітнього простору можна констатувати, що їх об'єднання чи диференціація великою мірою залежать від сформульованих цілей сучасної державної гуманітарної політики. Органи державної влади зобов'язані забезпечити ефективний доступ до освіти, навчання таким чином, щоб це спричинило якнайбільшу інтеграцію громадянина у суспільство та розвиток особистості, включаючи її культурний та духовний розвиток. Тому, право на освіту повинно бути ефективним, стати обов'язком держави, яка повинна дати можливість громадянину реалізувати це право. Громадянське суспільство стимулює та мотивує запит органам державної влади щодо розвитку національного освітнього простору через культурно-просвітницькі акції.

Національний освітній простір все частіше носить характер комунікативного, що включає сукупність технологій, що забезпечують соціальну комунікацію. Формування та реалізація державної гуманітарної політики виходячи з припущення, що в кожній молодій людині, незалежно від рівня інтелектуальної підготовленості, соціального статусу, культурної приналежності є важливий потенціал з точки зору суспільного розвитку набуває все більшого значення. Зазначене стає можливим завдяки європейським освітнім програмам, стимулам до підвищення якості навчання і підвищення кваліфікації та підвищення індивідуальних можливостей працевлаштування. Європейські інституції повинні діяти шляхом зближення національних систем заохочуючи органи державної влади в Україні самостійно трансформувати свої системи освіти відповідно до наданих рекомендацій.

Сьогодні необхідно визначити основоположні принципи та завдання державної гуманітарної політики та освітні стандарти через які органи державної влади забезпечують соціокультурні, організаційні та фінансові засади освітнього процесу та забезпечуючи сприятливе для освіти соціокультурне середовище, визначаючи механізми реалізації, формуючи процес підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів. Основною причиною розриву між декларованими державою цілями у сфері освіти та реальними результатами є

відсутність стратегії у питаннях формування концепції та сучасної парадигми державної гуманітарної політики.

Сьогодні ми спостерігаємо формування системи освіти як замкненої системи підготовки кадрів, знеособлене ставлення до гуманно-особистісних аспектів рівня освіченості. Властиві сучасній державній гуманітарній політиці недофінансування освітніх програм, недостатня частка видатків на освіту в бюджеті, поспішна комерціалізація освітніх установ перетворює гуманітарну політику на інструмент подальшого соціального розшарування за рівнем доходів і ступеня участі у вирішенні суспільних та державних питань. Державна гуманітарна політика розглядаючи освіту як сферу послуг, недооцінює її системотворчу роль суспільстві, йде збільшення розриву між культурою та освітою, оскільки саме собою знання не замінює духовності та не може забезпечити процес оволодіння всією культурою.

Усередині системи освіти наростає етнокультурна, мовна, економічна та соціальна роз'єднаність, що може призвести до конфлікту між різними системами цінностей. Українська ментальність через свій особливий історико-культурний досвід має інші моральні пріоритети, зокрема низька значимість чинників матеріального благополуччя, домінування соціальних орієнтацій над індивідуально-особистісними. Особливо слід зазначити спрямованість державної гуманітарної політики на входження у європейський освітній простір через можливе копіювання інших моделей та стандартів без урахування національних особливостей, відсутність глибокого вивчення українського досвіду та досягнень в освіті, руйнування своєї національної специфіки та освітніх традицій. Освіта стає все більш потужною рушійною силою соціально-гуманітарних трансформацій, підвищення ефективності та конкурентоспроможності, що робить її одним із найважливіших факторів національної безпеки та добробуту країни, благополуччя кожного громадянина. Сьогодні очевидно, що освіта більше не може залишатися у стані внутрішньої замкнутості та самодостатності, у ній відбуваються процеси реформування державної гуманітарної політики в цілому.

Процеси глобалізації, що заявили про себе, виявляють і проблеми зростання міжнародної відкритості національних культур, активізуючи основні світові тенденції розвитку людської цивілізації, а отже, і сучасної системи освіти. У міру розширення міжнародних зв'язків зростає потреба в професійних кадрах, які отримують професійну підготовку в національних закладах освіти. Сутність національної системи освіти наполегливо підводиться до європейських стандартів, необхідність яких диктується сучасною наукою. Формування державної гуманітарної політики на основі цілей досягнення духовно орієнтованої української цивілізації підносить суспільство над особистісними цінностями, надає національній доктрині гуманітарної політики узгодженість всіх структурних компонентів.

Ефективність державного управління системою освіти забезпечує участь у ній усього громадянського суспільства, подолання територіальної, матеріально-фінансової, корупційної, інформаційної та комунікативної нерівності в освіті на

всій території України. Обмеження вторгнення ринкових відносин в гуманітарний простір забезпечує гуманізацію та фундаменталізацію освіти. Сьогодні необхідне термінове вирішення проблемних питань освітньої системи: мобільність, реальна доступність освіти, кадрова політика в освіті та ефективність державного управління освітніми установами. Зазначені питання потребують подальшого обговорення та результативних дій за допомогою ефективною державної гуманітарної політики.

Інтеграція до європейського освітнього простору полягає в тому, щоб через навчання громадян впродовж життя жити в суспільстві, заснованому на знаннях, зі сталим соціально-економічним розвитком, більшою кількістю та кращими робочими місцями та більшою соціальною згуртованістю. Зокрема, освітні програми мають на меті сприяти обміну, співпраці та мобільності між системами освіти та навчання в ЄС, щоб вони стали світовим еталоном якості в Україні. Сьогодні спостерігається тенденція до збільшення інтеграції у сфері освіти, стимуляція функціонуванням європейських освітніх програм, які представляли свої практики в Україні як спільні виклики для всієї Європи.

Стандартизація освітніх систем, прозорість і взаємне визнання індивідуальних освітніх траєкторій могли б привести до бажаного європейського виміру в гуманітарній сфері, не загрожуючи національному соціокультурному середовищу. Формування та реалізація державної гуманітарної політики, виходячи з того, що в кожній молодій людині, незалежно від рівня інтелектуальної підготовленості, соціального статусу, культурної приналежності є важливим потенціал з точки зору соціального розвитку набуває все більшого значення. Активна участь у соціокультурній реальності, що динамічно змінюється, вимагає не лише здобуття знань, а й низки компетенцій, тому це вимагає комплексного державницького бачення. Адміністрації закладів освіти повинні робити акцент на системних, комплексних організаційних рішеннях, які підтримують соціальні можливості.

Сучасні освітні програми мають на меті сприяти обміну, співпраці та мобільності між системою національної освіти та навчання в ЄС, щоб вони стали еталоном якості. Головною метою інтеграції до європейського освітнього простору є сприяння міжнародному співробітництву в підвищенні рівня якості освіти, а також виміру освіти у сферах інтегрованих навчальних програм, підготовки та досліджень. Необхідно зробити студентську мобільність більш привабливою, особливо в європейському вимірі шляхом покращення визнання результатів навчання, підвищення прозорості кваліфікацій, соціальних партнерів та інших зацікавлених сторін.

Актуальні тенденції вищої освіти слід розглядати саме у контексті глобалізації та інтернаціоналізації сучасного життя суспільства. Ключовою тенденцією у сфері освіти в XXI столітті стає значне підвищення важливості її міжнародного виміру, поступова трансформація міжнародної діяльності закладів освіти в одну з основних галузей. Глобалізація уособлює виникнення гібридної європейської культури та синтез національних традицій, у тому числі найкращих освітніх практик, процес глобалізації сприяє активізації та універсалізації

міжнародної діяльності вищих навчальних закладів. Розвиток інформаційних технологій та знань формує європейський освітній ринок та міжнародний ринок праці, з'являється нагальна необхідність вивчення, узагальнення та обговорення процесів, що відбуваються у сфері вищої освіти, форм міжнародного співробітництва, кращого досвіду та перспектив розвитку.

У другому розділі дисертації – *«Формування та реалізація державної гуманітарної політики в період глобалізації та цифровізації освіти»* – охарактеризовано формування управлінських підходів з реалізації освітньої політики академічної мобільності у транскордонному співробітництві; розкрито особливості використання цифрових технологій та дистанційних навчальних онлайн платформ сучасності здобувачами закладів освіти; з'ясовано організаційно-правові засади сучасного передового досвіду наукової та науково-дослідної діяльності студентів у системі вищої освіти.

Зміни у соціально-економічному розвитку призводять до необхідності професійної переорієнтації фахівців на різних етапах їхньої кар'єри, освоєння нових галузей. У сфері освіти на сьогоднішній день важливим фактором, що стимулює зміни, є інформація та універсалізація у глобальному масштабі. Її обсяг зростає так швидко, що колишні методи та сама система освіти не встигають за кількісними та якісними перетвореннями. На даний час недостатньо лише передати здобувачам освіти певний обсяг знань, важливим стає навчання пошуку та аналізу необхідної інформації. Система освіти в Україні сьогодні не вирішує багато соціально-гуманітарних проблем, немає достатнього обґрунтування і готового до реалізації комплексу реформ.

Основне завдання сьогодні полягає у розробці процедур, розрахованих на постачальників освітніх послуг і закордонні європейські програми з метою максимізації переваг та зменшення потенційних недоліків процесу і результатів інтернаціоналізації освіти. Лібералізація вищої освіти як достатньо значного сектора національної економіки призвела до перетворення його на освітню послугу. Гармонізація та відкритість цієї сфери на фоні Болонського процесу стимулюють конкуренцію між постачальниками освітніх послуг та між країнами. Все більше держав на сьогоднішній момент залучаються до процесу глобалізації вищої освіти, і від того, наскільки успішно вони використовуватимуть європейський досвід, перероблятимуть його та пристосовуватимуть до своєї специфіки, залежатиме рівень вищої освіти в конкретній країні, а в перспективі й лідерство цих країн.

Такий підхід в умовах глобалізації дозволить українським закладам вищої освіти сформулювати програми, які будуть конкурентоспроможні стосовно європейських освітніх програм. У сучасних умовах конвергенції освітніх ринків основною метою освіти є підготовка якісних фахівців, конкурентоспроможних на міжнародному ринку праці. Цей складний процес в Україні триватиме тривалий час, разом з тим, це розширює спектр способів придбання українським споживачем іноземної освітньої послуги, а саме здобуття освіти в закордонному закладі освіти на основі дистанційного навчання, переміщення споживача послуги за кордон для здобуття освіти, створення філій закладів освіти.

Освітні інновації відіграють вирішальну роль у підтримці гуманітарної згуртованості, соціально-економічного зростання, глобальної конкурентоспроможності. Зважаючи на прагнення європейської спільноти до створення міцного фундаменту знань, вища освіта є суттєвим компонентом соціально-культурного розвитку, водночас зростаючий попит на навички та компетенції ставить перед вищою освітою нові шляхи вирішення завдань. У відповідь на зростаючі очікування система вищої школи має здійснити кардинальне зрушення у наданні освітніх послуг.

Рис. 1. Реалізація державної гуманітарної політики у закладах освіти серед студентської молоді з популяризації європейських цінностей

Очевидно, що для українських закладів вищої освіти важливим

позитивним аспектом є збільшення можливостей для відкриття філій та представництв українських університетів на закордонних ринках освітніх послуг. В сучасних умовах розвитку актуальною потребою для закладів освіти стає взаємодія з потенційними роботодавцями, у тому числі зарубіжними, які можуть практично брати участь у реформі освіти. Основна мета такої участі полягає у створенні механізму коригування навчального процесу відповідно до потреб практики. Зазначене відображається у формуванні професійних стандартів, у трансформації державних освітніх стандартів, у складанні освітніх програм, якісно нові освітні парадигми розгортаються через призму більш глобальних трендів популяризації європейських цінностей (рис. 1).

Система освіти забезпечує формування фахівця як професіонала, розвиває творчий потенціал особистості, дає почуття впевненості у собі. Перелік освітніх програм визначається виходячи з потреб економіки та у тісній співпраці з соціальними партнерами, оскільки кожен громадянин протягом усього життя має змогу здобути освіту, освітній простір належать до однієї з найбільш консервативних областей життєдіяльності соціуму. На сьогоднішній день стає очевидним той факт, що цифровий освітній простір є результатом тривалої еволюції педагогічних прийомів та методик, які виступають посередниками між суб'єктами освіти. Присутність цифрових технологій в освітньому просторі має свій розвиток починаючи з конвергенції класичних ресурсів офлайн та медіаформатів навчання. Сучасний цифровий освітній контент постійно розвивається і трансформується залежно від кон'юнктури.

Випускник закладу вищої освіти повинен знати собі ціну на ринку праці, здатний, якщо вимагатимуть обставини, вільно міняти спеціалізацію в рамках певного напрямку. Він має бути психологічно та педагогічно підготовлений, вміти будувати міжособистісні стосунки, поважати думку інших, бути толерантним, здатним знаходити виходи зі складних виробничих та побутових конфліктних ситуацій. Адже, основний капітал сучасної молоді уособлює високорозвинене почуття відповідальності перед суспільством, сім'єю, колективом і, звичайно, перед самим собою, бо об'єктивна самооцінка власних особистісних якостей – життєбудівна категорія.

Регулюючу роль в цьому процесі має громадянське суспільство, яке через попит на ринку праці доводить свої потреби до закладів вищої освіти та контролює якість підготовки випускників, тому у зв'язку з цим у закладах вищої освіти існують розвинені служби сприяння працевлаштуванню випускників. Інноваційні технології та поширення науково-технічних досягнень забезпечують підвищення продуктивності, причому більшість цих нововведень є результатом фундаментальних та прикладних досліджень, що проводяться в університетах. Водночас, абсолютно ефективною, незмінною системою освіти не існує, на зміну тим чи іншим усталеним підходам приходиться орієнтація на розвиток, самооновлення і гнучкість.

Використання закладами освіти нових технологій дозволяє реалізувати державну гуманітарну політику, що характерна більш індивідуальними підходами, оскільки система, що ґрунтується, в тому числі, на обробці великих

даних, дозволяє враховувати інтереси не лише студента, а й викладача. Інноваційний підхід до змісту та методів освіти приносить соціальні, гуманітарні та соціально-економічні вигоди всім учасникам навчального процесу, а також роботодавцям та громадянському суспільству загалом. Мета державної гуманітарної політики передбачає надати оптимальну підтримку кожній молодій людині та дати їй можливість отримати сучасну кваліфіковану підготовку, яка відповідає її інтересам.

У третьому розділі дисертації – *«Європейський та світовий досвід і сучасні перспективи реалізації державної гуманітарної політики щодо надання освітніх послуг»* – проаналізовано управлінський досвід в реалізації державної гуманітарної політики у сфері модернізації освітніх послуг країн Центральної та Східної Європи; вивчено функціонування освітнього простору Сполучених Штатів Америки та країн Західної Європи як кращі практики та можливість імплементації; досліджено зарубіжний досвід з алгоритму запобігання та усунення соціальних ризиків у системі середньої та вищої освіти європейських країн.

Заклади освіти відіграють значну роль у розвитку громадянського суспільства, оскільки майбутнє будь-якої країни залежить від соціального, культурного та гуманітарного розвитку. Актуальним трендом розвитку системи освіти сьогодні стає індивідуалізація навчання, вона уособлює самостійність здобувача у виборі власної, комфортної йому індивідуальної освітньої траєкторії. В українському суспільстві існує своя національна специфіка системи освіти, свої проблеми та шляхи їх вирішення, однак абстрагуючись від загальних відмінностей можна виділити наднаціональні тенденції у глобальному аспекті освіти, прояв яких у сучасних умовах має різний рівень реалізації державної гуманітарної політики.

Шляхи впровадження європейського досвіду в гуманітарній сфері можуть бути різні, сьогодні у закладах освіти широко вивчаються прогресивні системи навчання, виховання та саморозвитку, актуалізація знань, зв'язок з практичною та науково-дослідницькою діяльністю. Перед сучасними закладами освіти стоїть складне завдання збереження ролі поширення знань, до їх традиційних функцій додається тісний зв'язок із промисловістю, бізнесом, здійснення трансферу технологій, інноваційних підприємств та цілих галузей. Сьогодні заклади освіти стають навчально-дослідницькими хабами, що інтегрують нові знання та інноваційні технології, впливають на соціально-економічне зростання та підвищення конкурентоспроможності держави на глобальному рівні.

Після майбутнього вступу України до ЄС, заклади освіти повинні стати складовою єдиного європейського освітнього простору, що обумовлює кращу політичну, соціальну, некомічну співпрацю між різними типами закладів освіти та мобільність студентів і науково-педагогічних працівників. Соціальна нерівність, створена маркетизацією та приватизацією закладів освіти, не може дати свободу всім громадянам на однаковому рівні, Ще одним елементом, що доводить ліберальні основи європейської системи освіти та виховання, є плюралізм доктрин, у тому числі педагогічних і релігійних, культурних та

ідеологічних.

Ситуація на ринку освітніх послуг диктує закладам освіти нові закони перемоги у конкурентній боротьбі, такий рівень освітніх технологій, аналогічні властивості послуг, єдині ринки збуту забезпечують приблизно рівні умови для конкуруючих закладів і виграш у цій боротьбі сьогодні забезпечується здатністю організації гнучко дотримуватися змін освітнього ринку. Для того, щоб стратегія діяльності закладу освіти стала значущою та адекватною його потенційним можливостям, потрібно знати та безперервно вивчати навчальний заклад та його середовище, вчитися та професійно спілкуватися, неупереджено вивчати свій та чужий досвід. Основним є сприяння добробуту шляхом боротьби із соціальним відчуженням та дискримінацією, сприяння соціальній справедливості та захисту, солідарності між поколіннями та захисту прав дитини, а також сприяння економічній, соціальній та територіальній єдності та солідарності між державами.

Людський капітал розуміється неолібералізмом як загальне благо, усі їхні інтелектуальні, фізичні, моральні, соціальні та естетичні здібності, які вони повинні виставити на продаж на ринку праці. Досвід провідних держав показує, що спільними зусиллями закладів вищої освіти також можна вплинути на поліпшення ситуації в освітній політиці. Аналіз позитивного досвіду управління у закладах освіти у зарубіжних країнах дає підходи щодо імплементації управлінських принципів у національних закладах освіти з урахуванням специфіки та соціально-економічної ситуації. Можливість імплементації системи освіти має чітку орієнтацію на інтеграцію її в європейський освітній простір, а трансформація навчального процесу забезпечує підготовку здобувачів закладів освіти до швидкого орієнтування у змінному інформаційному суспільстві та активної участі у відкритих багатокультурних спільнотах.

Міжнародний досвід підвищення якості освіти має велике значення для державної системи освіти, вирішення проблем освіти повинні ставити завдання для підвищення якості освіти та передбачати, що державна гуманітарна політика в галузі освіти повинна гарантувати та слідкувати за необхідними умовами для повноцінної якісної освіти, враховувати інтереси та здібності особистості, забезпечувати досягнення конкурентоспроможного рівня для всіх рівнів освіти. Тільки всебічний, системний і цілісний характер таких реформ з урахуванням накопиченого міжнародного досвіду може привести до відчутних досягнень в підвищенні якості освіти і досягненні конкурентоспроможних стандартів якості, в освітньому просторі на сучасному етапі.

Що стосується елементів, характерних для зарубіжних країн з консервативним підходом до освіти, то можна виділити повагу до приватної власності, ринкової економіки та відмову від державного контролю. Вільна конкуренція сприяє досягненню максимально можливого рівня освіти, яка неформально поділяється на елітну та популярну, підтримує найталановитіших студентів. Європейські інституції можуть діяти для зближення національних систем, заохочуючи держави-члени самостійно трансформувати свої системи освіти відповідно до рекомендацій. Зазначеній діяльності може сприяти

законодавча база, яка захищає права особи на недискримінацію та вільне пересування працівників та послуг. Зазначене можливо завдяки європейським освітнім програмам, стимулам до підвищення якості навчання і підвищення кваліфікації та підвищення індивідуальних можливостей працевлаштування.

У країнах Європи зі збільшенням культурного, етнічного, мовного та релігійного різноманіття загострюється проблема навчання громадян ефективно функціонувати у плюралістичному демократичному суспільстві. Щоб створити позитивне гуманітарне середовище для студентів у культурному, мовному, освітньому та економічному планах, необхідно впровадити низку підходів для створення ефективної моделі мультисоціального навчання. Головна мета соціально різноманітної освіти полягає в тому, щоб допомогти молоді розвинути знання, відносини та навички, які дозволили б їм брати активну участь у культурному оточенні в громадянській культурі етнічної держави та у глобальному співтоваристві.

Державна гуманітарна політика на теренах Європи полягає в тому, щоб через навчання громадян впродовж життя внести свій внесок у розвиток ЄС як суспільства, заснованого на знаннях, зі сталим соціально-економічним розвитком. Зокрема, освітні програми мають на меті сприяти обміну, співпраці та мобільності між системами освіти та навчання в ЄС, щоб вони стали еталоном якості. Дотримання гуманітарних прав людини в цьому контексті має стати відкритим для культури, знань і соціального прогресу, поглибити демократію, характер і прозорість суспільного життя, прагнути до миру, справедливості та солідарності. Характерна риса сучасного стану освіти в різних країнах уособлює пошук шляхів і вжиття заходів щодо усунення ризиків та зміна навчальних програм і оновлення набору компетенцій, індивідуалізація навчання, розширення умов рівного доступу до всіх видів якісної освіти всіх громадян, нові підходи до підготовки та розвитку педагогів.

У світових та європейських країнах з високою якістю освіти акцент робиться на створення гнучкого освітнього простору та індивідуальних траєкторій навчання, зближення формальної та неформальної освіти, відбір мотивованих педагогів, у країнах, що тільки прагнуть високих результатів, - на зміну навчальних програм, змісту освіти, методів навчання. Зазначимо, що в останні десятиліття на освітню політику різних країн істотно впливають стандарти міжнародних досліджень якості освіти. Зростання найрозвиненіших економік світу, а також дедалі помітніші структурні бар'єри в Європейському Союзі, що перешкоджають швидкому та гармонійному соціально-економічному зростанню та зниженню безробіття викликають дискусію про необхідність реформування соціально-гуманітарної політики ЄС.

Стратегія, яка має забезпечити в Україні інтеграцію до європейського освітнього простору включає широкі реформи, зосереджені на питаннях інновацій, лібералізації ринку, підприємництва та соціальної згуртованості. Сучасна освіта має надавати молодим людям можливості індивідуального розвитку відповідно до їх здібностей та потреб, формувати у молодих людей навички критичного мислення та метапізнання, функціональну грамотність, ІКТ-

навички, уміння працювати в команді, взаємодіяти в мультикультурному середовищі, формувати лідерські якості, навички етичної поведінки.

У четвертому розділі дисертації – «Механізми реалізації державної гуманітарної політики на сучасному етапі інтеграції до європейського освітнього простору» – визначено стратегії інновацій у науково-педагогічній діяльності закладів освіти в системі фінансування та дотацій щодо економічної ефективності; проаналізовано сучасні практики державної політики якості освіти з трансформації педагогічних технологій та підвищення професіоналізації кадрів; запропоновано механізми реалізації гуманітарної політики безперервного навчання у контексті інтеграції України до європейського освітнього простору.

Державна гуманітарна політика освіченості громадян є усвідомленням реалізації гуманітарного права безпечно функціонувати як у локальному, так і в глобальному суспільстві, на основі спільної поваги до різноманітності, підтримки в потребах та взаємної відповідальності один за одного. Органи державної влади повинні у своїй практичній діяльності більше приділяти увагу процедурам здобуття освіти з точки зору дотримання прав людини, а реалізація такої освітньої функції у державній гуманітарній політиці в значній мірі залежить і від неурядових організацій.

Сучасна розвинена держава займає лідируючі позиції у європейському рейтингу країн за всіма індикаторам, якщо вони характеризують якість розвитку людського потенціалу та якість життя громадян, вкладень у розвиток людського потенціалу країни, інвестиційні у сфери освіти, науки. До структури новітньої державної гуманітарної політики має входити багатофункціональна система індикаторів оцінки якості та ефективності державного управління гуманітарною політикою, підвищення рівня соціокультурної стабільності України. Подальше удосконалення вимагатиме більш поглибленого науково-теоретичного обґрунтування креативних та скоординованих зусиль органів державної влади в контексті реалізації державної гуманітарної політики з формування новітнього сучасного освітнього простору в Україні.

Сьогодні необхідно підтримувати міжнародні мережі, які можуть служити платформою для обміну інформацією і методами ефективної роботи, поширення знань, підвищення усвідомлення міжнародних подій та проблем, а також підвищення професійної майстерності працівників органів академічної мобільності. Державна гуманітарна політика у сфері освіти повинна ґрунтуватися на ключових принципах гуманістичної спрямованості, демократії та вільного розвитку особистості, виховання громадянськості, єдності культурного та освітнього простору, доступність освіти всім верствам населення. Професійна освіта формується з переліку затребуваних професій ринку праці шляхом приведення системи підготовки кадрів у відповідність до актуальних та перспективних потреб ринку.

Сьогодні важлива збалансована, адекватна цілям і завданням гуманітарна політика держави у сфері освіти, яка враховує особливості та виклики в той чи інший період соціально-економічного розвитку. Державна політика

стимулювання розвитку інноваційного потенціалу педагогічних працівників включає збільшення соціального статусу та у цілому вдосконалення механізмів реалізації державної гуманітарної політики. При зростанні глобалізації та в сучасних соціальних, економічних, політичних, культурних умовах, що впливають на всі сфери суспільства збільшується значення національної системи освіти на європейському ринку освіти.

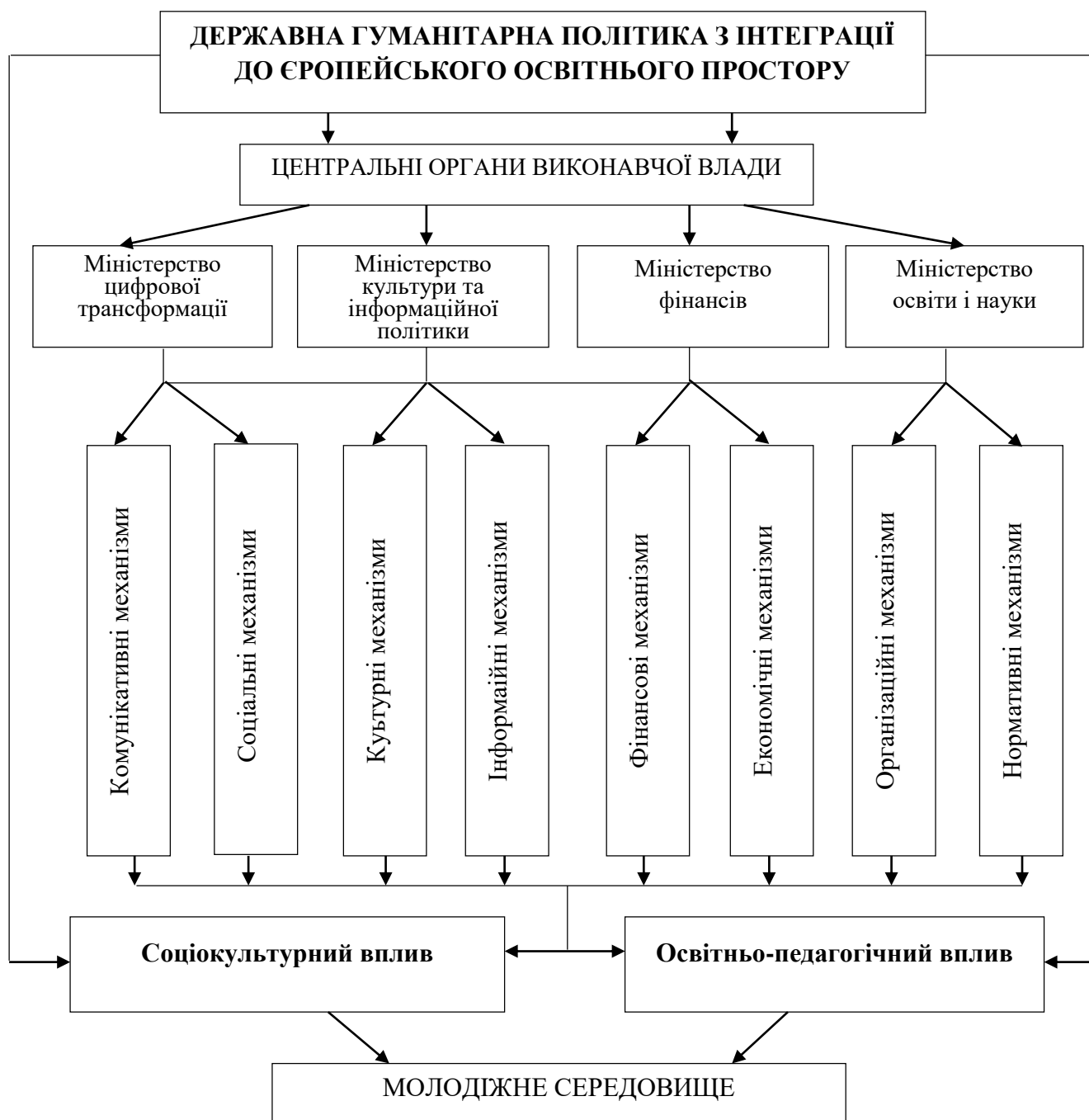

Рис. 2. Механізми реалізації державної гуманітарної політики інтеграції до європейського освітнього простору

Таким чином, освітній вектор стає найважливішою складовою державної гуманітарної політики на шляху інтеграції України до Європейського Союзу.

Отже, запропоновано принципово новий концептуальний підхід до формування комплексу механізмів реалізації державної гуманітарної політики в контексті інтеграції до європейського освітнього простору, а саме комунікативних, нормативних, фінансових, організаційних, соціальних, культурних, інформаційних та економічних із ефективним функціональним наповненням, що забезпечується діалоговою формою відносин між закладами освіти, органами державної влади і міжнародними неурядовими інституціями гуманітарного спрямування (рис.2).

Нормативні механізми уособлюють процедури формування нормативно-правової бази, що передбачає реалізацію ефективної державної гуманітарної політики у сфері освіти; підвищення ефективності функціонування студентського самоврядування в частині забезпечення соціальних гарантій; удосконалення взаємозв'язків у площині виховання здобувачів освіти шляхом контролю за виконанням нормативно-правових актів; забезпечення єдиного стандарту інтеграції до європейського освітнього простору у закладах освіти на сучасному етапі в Україні.

Економічні механізми уособлюють процедури системного вирівнювання дисбалансу соціально-економічної нерівності щодо можливості здобуття молоддю освіти; проведення студентського анкетування та опитування з питань соціально-економічного розвитку в закладах вищої освіти. *Фінансові механізми* уособлюють процедури зосередження матеріальних і фінансових ресурсів на необхідних напрямках студентського громадського життя враховуючи позицію студентських профспілкових комітетів та студентського самоврядування; більш соціально обґрунтований розподіл видатків з бюджету студентських профкомів.

Організаційні механізми уособлюють процедури розробки партнерських проєктів із освітньо-педагогічних векторів державної гуманітарної політики; формування та реалізацію соціальних технологій громадського контролю за діяльністю управлінських органів закладів освіти; підвищення ефективності функціонування інститутів державної влади з інтеграції до європейського освітнього простору; забезпечення реалізації міжнародних освітніх проєктів як частини реалізації державної гуманітарної політики в Україні.

Соціальні механізми уособлюють процедури збільшення соціальних гарантій у громадянській сфері впливу освітньо-виховної діяльності на всебічний розвиток молоді; розширення можливості асоційованої участі студентства в управлінських процесах під час навчання у закладах освіти; дотримання соціальних гарантій для самореалізації молоді на сучасному етапі в умовах інтеграції закладів освіти до європейського освітнього простору.

Інформаційні механізми уособлюють процедури змістовного наповнення офіційних сторінок державних інституцій серед для студентської молоді; удосконалення управлінських підходів у суспільно-владній взаємодії в частині інформування молоді щодо конфігурацій студентської мобільності; вільного доступу молоді особистості до інформації про можливість визначення і реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

Культурні механізми уособлюють процедури зростання культурного рівня

студентів в освітній сфері на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства; забезпечення доступної факультативної освіти, всебічного розвитку культури, духовності студентської молоді під час навчання у закладах освіти; визначення стратегічних завдань і пріоритетних напрямів державної гуманітарної політики з інтеграції до європейського освітнього простору закладів вищої освіти України на сучасному етапі.

Комунікативні механізми уособлюють процедури створення громадських рад соціального партнерства в органах державної влади спільно з закладами освіти для інформування студентської молоді; реалізацію сучасних моделей комунікативного характеру з формування новітньої концепції інтеграції до європейського освітнього простору в закладах освіти на сучасному етапі трансформації засадничих положень державної гуманітарної політики в Україні.

Зазначене активізує необхідність переформатування попередніх критеріїв освіти та створення нових, інноваційних освітніх систем, де важливими стануть безперервне навчання, формування відповідальності за майбутнє. Для того, щоб національній системі освіти в Україні залишитися конкурентоспроможною в європейському освітньому просторі очевидно необхідна ефективна державна гуманітарна політика, яка враховує загальні тенденції сучасного розвитку. З урахуванням зростання обсягу міжнародних ринків праці та підвищення рівня мобільності у різних професійних галузях перед майбутніми фахівцями, а також роботодавцями та професійними освітніми асоціаціями виникає безліч завдань.

Сьогодні система освіти повинна зазнати докорінних змін, які стосуються не лише структури її організації, методики та технології побудови освітніх процесів на всіх рівнях цієї системи, але повинна переосмислити цілі освіти, її стратегічні орієнтири, що дозволяють адекватно реагувати на виклики ХХІ століття. Освіта повинна мати смислове ядро духовно-етичного домінування, бути креативною та інноваційною, будуватися на науковій основі, бути адекватною культурному різноманіттю суспільства, задовольняти комплексні потреби етнокультурних та соціально-професійних груп. На сучасний стан сфери освіти впливають економічні, соціальні, політичні, культурні та інші процеси, серед основних можна виділити перехід до економіки знань, демократизацію суспільства, інформатизацію всіх процесів, у тому числі освіти, соціальних та природних проблем, що стосуються всього європейського співтовариства.

У п'ятому розділі дисертації – «Удосконалення державної гуманітарної політики України в контексті системної інтеграції в європейський освітній простір» – з'ясовано ефективність реалізації державної гуманітарної політики з надання освітніх послуг в сучасному контексті дотримання прав людини; розроблено напрями реформування національної системи надання освітніх послуг в умовах євроінтеграції на етапі загроз гуманітарній безпеці України; запропоновано концепцію реалізації державної гуманітарної політики у контексті формування новітнього освітньо-культурного простору в Україні.

Сьогодні здобуття освіти стає переважаючим чинником суспільного розвитку, котрий формується у світовому порядку і системі державного управління. У свою чергу, неурядові інституції гуманітарного спрямування

підкреслюють роль освіти в трансформації та соціальних змінах, вони більш критично ставляться до порушень прав людини та наголошують на ролі освіти, яка полягає в тому, щоб сприяти усуненню порушень прав людини. У цьому контексті освіта зосереджується на передачі знань про права людини та підтримці інтеграції цих цінностей у громадянське суспільство.

Європейський досвід здобуття освіти у громадян не є самоціллю, це незамінний елемент у підготовці сучасних суспільств до спільного глобального співіснування, а нові виклики зробили здобуття освіти предметом подвійного імперативу. Освіта має масово та ефективно передавати дедалі більше знань та навичок, які розвиваються, а також адекватні пізнавальній цивілізації, оскільки вони є основою компетенцій завтрашнього дня. Здобуття освіти полягає в тому, щоб озброїти громадянина знаннями та навичками, які дозволяють йому функціонувати у новій соціальній та гуманітарній сфері з повагою до гідності людини та гідності інших.

Питання щодо сутності державної гуманітарної політики та про шляхи вироблення спільних цінностей і смислів, що орієнтують на становлення громадянського суспільства визначає функціональне поле гуманітарної безпеки. Сучасні управлінські підходи до формування державної гуманітарної політики в контексті національної безпеки шляхом утвердження ролі громадянського суспільства повинні сприяти досягненню суспільної стабільності, підвищенню рівня соціальної солідарності, взаємоузгодженню державних та суспільних пріоритетів, досягненню згоди щодо основних проблем гуманітарного розвитку в забезпеченні національних інтересів.

Суспільно-владний вплив із протидії загрозам національній безпеці має включати системну діяльність аналітичного, прогностичного та організаційного характеру з орієнтацією на визначення стратегій управління освітньою політикою та ризиком для гуманітарних систем різного рівня при зовнішніх впливах. Державна гуманітарна політика має бути невіддільною від процесів взаємного узгодження повноважень і суспільної відповідальності у відносинах між органами державної влади та громадянським суспільством щодо надання освітніх послуг. Необхідність державної політики інтеграції України до європейського освітнього простору обумовлена тими трансформаціями, які переживає сучасне суспільство, процесами глобалізації, що посилюються, визначення основних завдань в гуманітарній сфері.

Ідеї, що зумовлюють гуманітарний характер освіти у сучасному її розумінні, реалізуються через набір характеристичних ознак освітнього середовища. Тому, основні завдання доктрини державної гуманітарної політики інтеграції України до європейського освітнього простору полягають у становленні демократичних форм державного управління, утвердження пріоритету прав і свобод громадян. Для досягнення ефективності у державній гуманітарній політиці повинна бути сформована нова система надання освітніх послуг у гуманітарній сфері, що має базуватися на демократичних принципах, діалогових відносинах, конституційних засадах, а також на сучасному етапі активної участі соціуму в становленні громадянського суспільства.

Модель діалогової форми відносин у реалізації державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору полягає в оптимізації комплексу механізмів у організаційно-нормативні, фінансово-економічні, інформаційно-комунікативні та соціально-культурні управлінські платформи. Основними інституціями, що забезпечують реалізацію діалогової форми відносин у реалізації державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору є органи державної влади, неурядові інституції гуманітарного спрямування, адміністрації закладів освіти (рис.3).

Організаційно-нормативна управлінська платформа передбачає виконання програм з інтеграції до європейського освітнього простору, розробку партнерських проектів з освітньо-виховних напрямів, забезпечення гарантій студентства під час навчання в закладах освіти, контроль за виконанням нормативно-правових актів в освітній галузі.

Фінансово-економічна управлінська платформа передбачає вирівнювання дисбалансу соціально-економічної нерівності у можливостях, зосередження матеріальних і фінансових ресурсів на необхідних напрямках, забезпечення якісної та доступної освіти для пільгових категорій молоді, створення високого рівня побуту для студентської молоді за європейськими стандартами.

Інформаційно-комунікативна управлінська платформа передбачає інформування студентського середовища щодо можливості освітнього самовдосконалення, зростання освітнього рівня внаслідок ініціатив студентської молоді, формування суспільних цінностей через трансформацію сучасних управлінських підходів у закладах освіти, гарантування вільного доступу молоді особи до публічної інформації. Соціально-культурна управлінська платформа передбачає створення студентсько-самоврядних рад соціального партнерства при органах державної влади, всебічного розвитку культури та духовності студентської молоді під час навчання, реалізація сучасних моделей соціально-культурного розвитку.

У доктрині державної гуманітарної політики інтеграції України до європейського освітнього простору закладено системний соціокультурний розвиток, що забезпечує єдність реалізації цілей, завдань, функцій демократичної, правової, соціальної держави, при цьому вона трактується як держава, що домінують вважає у своїй діяльності досягнення в суспільних відносинах переважання моральних цінностей. Держава та громадянське суспільство забезпечують моральний зміст усіх суспільних відносин, їх спрямованість на втілення вищих цінностей соціуму. Діяльність органів державної влади та їх посадових осіб ґрунтуються на важливості та цінності кожної людини незалежно від вікової, релігійної, національної, мовної та професійної приналежності, соціального статусу, індивідуальних особливостей, а також ознак статі та місця проживання.

Реформування національної системи освіти та подолання соціально-гуманітарної кризи неможливі без повного включення цього процесу у звичайний ритм життя суспільства.

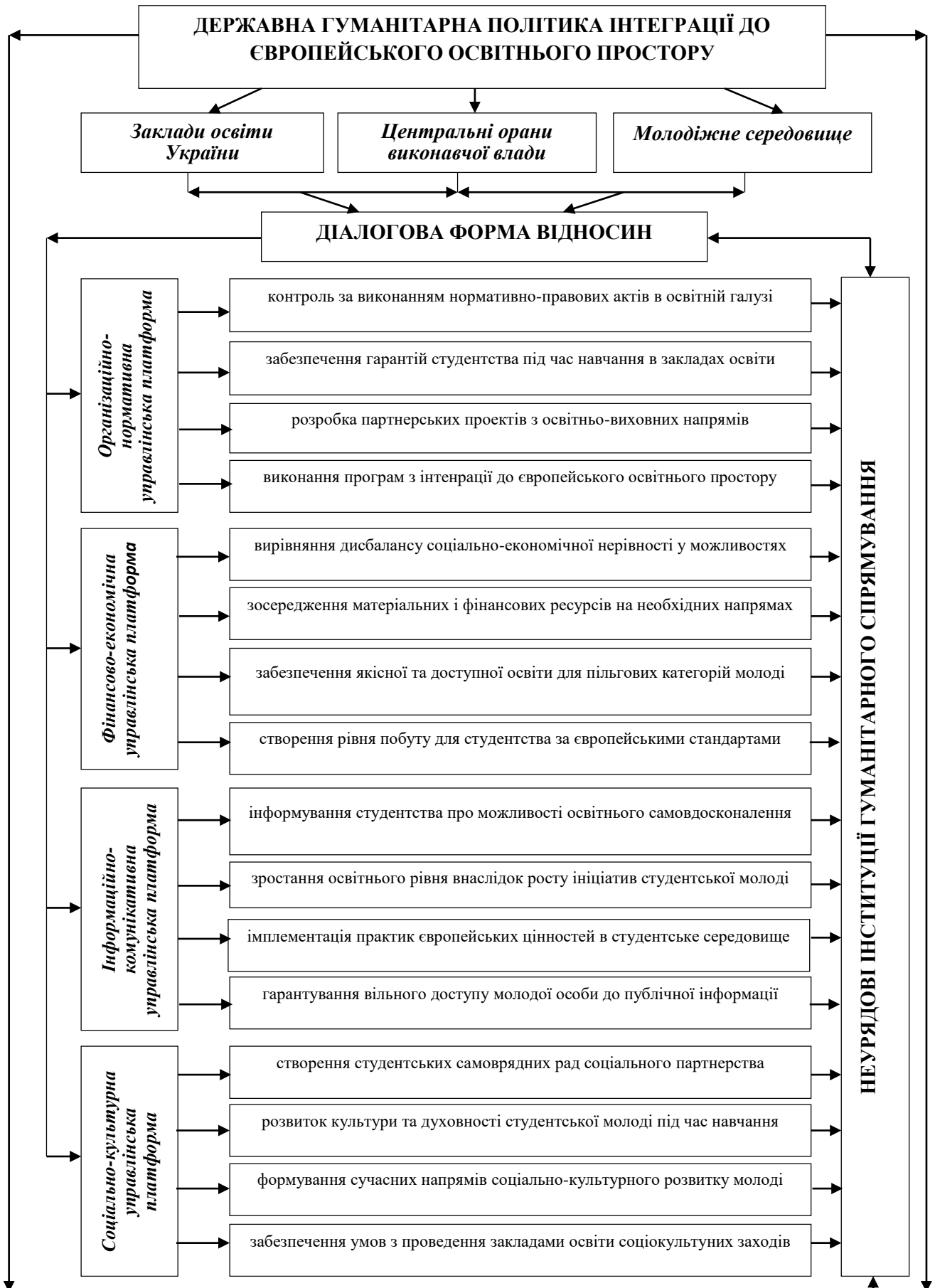

Рис. 3. Модель діалогової форми відносин у реалізації державної гуманітарної політики інтеграції України до європейського освітнього простору

Порядність, відповідальність і багато іншого мають бути певною мірою основоположними принципами процесу реформування системи освіти. Важливо також звернути увагу на необхідність проникнення культури гуманітарного спрямування в змістовне наповнення не лише наук педагогічного спрямування. Гуманізація вищої технічної освіти та природничих наук означає залучення до професійної діяльності спеціалістів усіх сфер. Проблемою, яка ускладнює сприйняття цього процесу українським суспільством, є сприйняття ним населення як засвоєного обсягу конкретних гуманітарних знань, адже гуманітарна освіта включає і теорію, і вміння виконувати завдання на основі отриманих знань.

Незважаючи на визнання актуальності питань освіти, Європейський Союз залишає освітню політику в компетенції держав-членів з обмеженою діяльністю в цій сфері. Актуальні економічні умови та соціальні очікування сьогодні змусять проводити далекосяжні зміни в організації та навчальних програмах. Глобалізація, ІТ-революція, а також поглиблення та розширення економічної та правової інтеграції в Європі створюють нові можливості, але й нові виклики для закладів освіти. Реформи систем освіти, які проходять в багатьох країнах повинні виправдати покладені на них надії, містити елементи, які організують та уніфікують різноманітні організаційні рішення, котрі використовуються в державах, адаптуючи заклади освіти до роботи в Європейському Союзі. Незважаючи на наявність тенденцій у фінансовій політиці освіти в Європі, кожна національна система освіти є специфічною з точки зору соціальної, політичної та історичної.

Європейські країни суттєво відрізняються за глибиною та швидкістю реформ, що запроваджуються у освіті, у тому числі й за фінансуванням. Інтеграція національних освітніх комплексів у європейський освітній простір диктує необхідність стандартизації визначення якості освіти у навчанні, а ефективність інтеграційних процесів, що спостерігаються вже сьогодні, перебуває в прямій залежності належного обміну досвідом у рамках міжнародного співробітництва. Досвід співробітництва країн – членів ЄС у сфері освіти є корисним не тільки для ефективної участі держави у формуванні загальноєвропейського простору освіти, але й вдосконалення механізмів реалізації державної гуманітарної політики. Процеси інтеграції національної системи освіти пов'язані з підтримкою відкритості, автономії, демократичності та світського характеру закладів освіти як основи трансформації змісту освіти. Інтеграція до європейського освітнього простору сприяє підтримці статусу державної гуманітарної політики, підвищенню їх конкурентоспроможності та відповідності сучасним європейським вимогам та стандартам.

Зазначені ініціативи часто розглядаються як базис європейської інтеграції у системі освіти, що сприяють створенню транснаціональної платформи для формування спільної освітньої політики на європейському рівні та досягнення більш глибокої інтеграції й співпраці зі створенням спільного Європейського освітнього простору. Однак, слід зазначити, що в ЄС немає повноважень для реалізації освітньої політики в країнах-членах, і її вплив є непрямим, процес

реформ є прикладом політичної та інституційної конвергенції в європейській політиці і показує, як Європейська комісія вносить зміни в політику фінансування проектів, що залежить від виконання певних умов. Інвестиції в людський капітал збільшують граничну продуктивність і, таким чином, заробітну плату, витрати на освіту також приносять негрошові вигоди, пов'язані з тривалістю життя, більшою участю в суспільному житті, меншою кількістю злочинності та більшою адаптивністю передових технологій. Висока соціальна рентабельність освіти виправдовує державні інвестиції в освіту, таким чином, прискореного зростання можна досягти завдяки відповідній соціально-економічній політиці, головною метою якої є підвищення рівня знань і досвіду, тобто накопичення людського капіталу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вирішено актуальну наукову проблему в галузі державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та наданні практичних рекомендацій щодо реалізації механізмів державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору на сучасному етапі. На підставі наведеного було сформовано наступні висновки та пропозиції:

1. Досліджено генезис формування та реалізації державної гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг як об'єкту публічного впливу. Вільна конкуренція сприяє досягненню максимально можливого рівня освіти, яка неформально поділяється на елітну та популярну, підтримує найталановитіших студентів. Престиж університету визначається шляхом набору найкращих студентів, це підтверджують результати університетів у світових рейтингах. Вища освіта Європи в XXI столітті тісно пов'язана з ринком, конкурентоспроможна та інноваційна, тенденції, що розвиваються, задають напрямок освітніх трансформацій у глобальному масштабі, а тому можна говорити про своєрідну глобалізацію освітньої політики. Освіта далі залишається довіреною справою суспільства, з високим рівнем приватного втручання через вплив корпорацій та приватних інвесторів, а питання освіти є відповідальністю суспільства. На сучасному етапі важливо дати можливість кожному вчитися протягом усього життя, без дискримінації, вирівнюючи умови для найбільш уразливих категорій соціуму. Навчання громадян не може бути привілеєм, а загальнодоступним правом, отже людська освіта не може бути для них окрасою, а компетенцією та підготовкою до широкої соціальної участі. Тому не дивно, що однією з ключових тем щодо здобуття освіти є заборона невинуватеної дискримінації та необхідність реалізації прав громадян.

2. Вивчено досвід кращих світових практик та можливість системної імплементації освітніх стандартів країн європейського освітнього простору. Навчання має бути повною мірою зосереджено на розвитку особистості, розумових і фізичних здібностей та поваги до прав людини, основних свобод і

принципів, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй. У країнах, де проживають етнічні, релігійні чи мовні меншини, або проживають люди корінного походження, громадянам, які належать до цих груп, не може бути відмовлено у праві мати власну культуру та освіту. Держави зобов'язані забезпечити ефективний доступ до освіти, навчання таким чином, щоб це спричинило якнайбільшу інтеграцію громадянина у суспільство та розвиток особистості, включаючи її культурний та духовний розвиток. Сьогодні спостерігається тенденція до збільшення інтеграції у сфері освіти, стимуляція знизу вгору функціонуванням європейських освітніх програм, які представляли свої передові практики в окремих країнах як спільні виклики для всієї країни-члени ЄС. Проте вплив освітніх програм ЄС обмежений і нерівномірний, оскільки дії держав-членів у цьому відношенні не є однорідними. Замість стандартизації систем, прозорість і взаємне визнання індивідуальних кваліфікацій могли б привести до бажаного європейського виміру в освіті, не загрожуючи культурному середовищу та зменшуючи відповідальність держав-членів за освіту та навчання.

3. Проаналізовано науково-дослідну діяльність закладів освіти в системі фінансування та дотацій країн Європи у контексті економічної ефективності. Створюючи глобальну освітню політику, уряди ЄС визнали цілеспрямованість зміцнення своїх позицій шляхом отримання міжнародної підтримки перетворень, котрі здійснюються. Важливим аспектом діяльності університетів є спільні проекти та навчальні програми, які здійснюють декілька університетів з різних країн. Беручи участь у проектах, університети отримують цінний досвід у рамках міжнародної співпраці та стають привабливішими для студентів та співробітників. Кількість програм, у яких беруть участь країни, незалежно від дій щодо підвищення якості та модернізації академічної освіти, міжнародні зобов'язання країн щодо визнання дипломів та кваліфікацій також потребують упорядкування. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в державах, спрямовані на створення добре освіченого суспільства, яке зможе задіяти впроваджені реформи та сприяти зростанню добробуту. Освіта все частіше розглядається як неодмінний елемент ефективно функціонуючої держави, що означає постійне підвищення рівня кваліфікації та їх швидку адаптацію шляхом постійного оновлення та розширення знань до мінливих потреб ринку праці та економіки.

4. Розкрито сутність управлінських підходів в освітньому просторі із збереження ціннісних орієнтирів молоді в умовах суспільних трансформацій. Гуманітарна політика на теренах Європи полягає в тому, щоб через навчання громадян впродовж життя внести свій внесок у розвиток ЄС як суспільства, заснованого на знаннях, зі сталим економічним розвитком, більшою кількістю та кращими робочими місцями та більшою соціальною згуртованістю. Зокрема, програми мають на меті сприяти обміну, співпраці та мобільності між системами освіти та навчання в ЄС, щоб вони стали світовим еталоном якості. Інтегрування українських національних освітніх комплексів у європейський освітній простір диктує необхідність стандартизації визначення якості освіти у навчанні, а

ефективність інтеграційних процесів, що намітилися сьогодні перебуває в прямій залежності належного обміну досвідом у рамках міжнародного співробітництва. Дослідження системи методів та інструментів співробітництва країн – членів ЄС у сфері освіти може бути корисним не тільки для ефективної участі держави у формуванні загальноєвропейського простору освіти, але й вдосконалення механізмів та управлінських принципів у державній гуманітарній політиці. Однак, умовою розвитку освіти на рівні ЄС є переконання урядів та наукової громадськості в необхідності змін та прийнятті відповідних політичних рішень, а існуюча мовна та культурна ідентичність освіти в окремих країнах не загрожує змінам, оскільки це автономія закладів освіти.

5. Охарактеризовано європейський досвід політики якості освіти щодо реформування педагогічних технологій та професіоналізації кадрів. Європейські інституції повинні діяти для зближення національних систем, заохочуючи держави-члени самостійно трансформувати свої системи освіти відповідно до рекомендацій. Зазначену дію може сприяти законодавча база, яка захищає права особи на недискримінацію та вільне пересування працівників та послуг. Це можливо завдяки європейським освітнім програмам, стимулам до підвищення якості навчання та підвищення кваліфікації та підвищення індивідуальних можливостей працевлаштування. Основою зовнішньої співпраці ЄС є підтримка розвитку європейської системи освіти на основі співпраці з третіми країнами. Важливим є сприяння європейській освіті шляхом підвищення привабливості Європи як місця навчання та центру передового досвіду на світовому рівні. У своїх програмах зовнішнього співробітництва Європейська комісія сприяє як двосторонньому співробітництву між університетами Європейського Союзу та інших промислово розвинених країн. Європейський Союз, хоча формально не проводить уніфіковану освітню політику та залишає свободу для держав-членів у цій сфері, визначає рамки та цілі, яких мають досягти та фінансово підтримує освітню діяльність у досягненні цих цілей. Сьогодні у європейському освітньому просторі зростає використання угод між міністерствами та окремими університетами, хоча з фінансової сторони бюджет університету незначною мірою пов'язаний з виконанням контракту.

6. Досліджено сучасні принципи трансформації соціально-гуманітарних векторів реформування системи освіти в глобалізаційний період. Трансформаційні процеси пов'язані з переходом від постіндустріального суспільства до глобального інформаційного суспільства, тому здобуття освіти має бути зосереджене на підготовці громадян до життя в мінливому світі. Органи державної влади повинні у своїй практичній діяльності більше приділяти увагу здобуття освіти з точки зору дотримання прав людини. Реалізація освітньої функції у державній гуманітарній політиці в значній мірі залежить від громадянського суспільства, так як неурядові організації можуть створити базис для діяльності органів державної влади. Окремі національні системи освіти все ще вкорінені в специфічних для країни системах регулювання та координації, які значною мірою є результатом історичних та інституційних подій. За останнє десятиліття багато європейських країн запровадили або посилили елемент

конкуренції фінансової політики, що ґрунтується на результатах. Натомість, державні інституції все більше пропагують позицію, що загальна освіта не тільки призведе до підвищення обізнаності громадян про їхні права і свободи та механізми відшкодування, але й сприятиме побудові громадянського суспільства на основі цінностей демократії, верховенства права та поваги до прав людини. Такий підхід давно сповідується неурядовими організаціями, для яких освітня функція залишається однією з найважливіших у сфері дотримання прав людини.

7. Розкрито сутність використання цифрових технологій і дистанційних навчальних онлайн платформ сучасності здобувачами закладів освіти. Сьогодні процесу інтеграції та модернізації освіти сприяє системне проведення спільних науково-практичних конференцій, семінарів, навчання та стажування студентів, аспірантів, викладачів та слухачів. Особлива увага при формуванні єдиного загальноєвропейського освітнього простору приділяється створенню комфортних побутових та навчальних умов для студентів, викладачів та співробітників. Дистанційна освіта, що активно розвивається в даний час в ЄС, націлена на задоволення освітніх потреб низки соціальних груп населення, таких як групи студентів з обмеженими можливостями здоров'я, іноземних студентів, які навчаються, мають сім'ї, і сприяє організації більш гнучкого доступу до вищої освіти в цілому. Досвід провідних держав показує, що спільними зусиллями закладів освіти також можна вплинути на поліпшення ситуації в освітній політиці. Аналіз позитивного досвіду управління у закладах освіти в зарубіжних країнах дає підходи щодо імплементації управлінських принципів у національних закладах освіти з урахуванням специфіки та соціально-економічної ситуації. Отже, можливість імплементації системи освіти має чітку орієнтацію на інтеграцію її в європейський освітній простір, а трансформація навчального процесу забезпечує підготовку здобувачів закладів освіти до швидкого орієнтування у змінному інформаційному суспільстві та активного участі у відкритих багатокультурних спільнотах.

8. Визначено спектр управлінських підходів щодо реалізації освітньої політики академічної мобільності у транскордонному співробітництві. Розвиток міжнародних контактів із зарубіжними закладами вищої освіти на рівні обміну викладачами та студентами, науковою та навчально-методичною інформацією набуває особливого значення у світлі реалізації положень Болонської конвенції. У рамках академічної мобільності студенти можуть стажуватися, особливо інтенсивно студентські академічні обміни відбуваються на факультеті економіки та фінансів. Система інституційних субсидій, де кошти розподіляються на основі історичного бюджету або витрат, була замінена змішаною моделлю, заснованою на результатах. Країни з високим рівнем державних витрат на одного студента витрачають більше на допомогу студентам, а результати в галузі освіти та наукових досліджень тісно пов'язані з рівнем соціально-економічного розвитку європейських країн. Також, існує постійний процес впровадження рішень, що сприяють конкуренції між університетами, особливо в галузі досліджень, на додаток до показників, орієнтованих на результати, вбудованих в алгоритм фінансування досліджень і навчання, у вигляді цільових механізмів

фінансування. Країни ЄС суттєво відрізняються за глибиною та швидкістю реформ, що запроваджуються, у тому числі й за фінансуванням.

9. Запропоновано ефективний комплекс механізмів реалізації державної гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції. На основі багатовікової традиції, історії, культурі престижних зарубіжних і вітчизняних закладів освіти з урахуванням недоліків і переваг кожної моделі, сьогодні проектується сучасні інноваційні та наукоємні технології в освітній сфері. Усі документи, що видаються органами Європейського Союзу, і всі програми допомоги, які він запускає, є результатом консультацій з державами-членами, в яких ці країни висловлюються щодо своїх потреб і можливості досягнення передбачуваних цілей, а більш глибоке втручання органів Європейського Союзу в політику держав-членів не є необхідним. Отже, сьогодні актуальним є принципово новий концептуальний підхід до формування комплексу механізмів реалізації державної гуманітарної політики в контексті європейської інтеграції, а саме нормативних, економічних, фінансових, організаційних, соціальних, інформаційних, культурних та комунікативних із ефективним функціональним наповненням. Реалізація комплексу механізмів забезпечується діалоговою формою відносин між закладами освіти, органами державної влади і міжнародними неурядовими інституціями гуманітарного спрямування. Сьогодні відбувається трансформація принципів надання освітніх послуг на сучасному етапі загроз гуманітарній безпеці внаслідок військової агресії на території України через актуалізацію політичних, правових, соціальних, культурних та організаційних факторів за умови трансформації системи освіти України до європейського освітнього простору, що зумовлено цивілізаційними чинниками, суспільною свідомістю в царині демократії.

10. Обґрунтовано доктрину державної гуманітарної політики у контексті інтеграції України до європейського освітнього простору на сучасному етапі. Після майбутнього вступу України до ЄС заклади освіти повинні стати складовою єдиного європейського освітнього простору, що обумовлює кращу політичну, соціальну, економічну співпрацю між різними типами закладів освіти та мобільність студентів і науково-педагогічних працівників. Незважаючи на різноманітність та специфіку повноважень освітніх інституцій, комплекс реалізованих ними цілей та завдань традиційно системно включає забезпечення, або покращення якості освітньої діяльності в економічному, соціальному та культурному контексті, надання підтримки закладам освіти з покращення якості викладання та навчання, поширення наявного досвіду та обмін інформацією з проблем якості освіти. Обґрунтовано створення доктрини державної гуманітарної політики інтеграції України до європейського освітнього простору, яка полягає у становленні демократичних форм реалізації державної гуманітарної політики, утвердження пріоритету прав і свобод громадян, інтернаціоналізації освіти. Для досягнення ефективності у державній гуманітарній політиці повинна бути сформована нова система надання освітніх послуг у гуманітарній сфері, що має базуватися на демократичних принципах, діалогових відносинах, конституційних засадах, а також на сучасному етапі активної участі соціуму в становленні громадянського суспільства. Державна

гуманітарна політика кожної окремо взятої країни є унікальною, оскільки будується на основі національних традицій та особливостей, але це не виключає можливості інтеграційних та трансформаційних процесів у сфері освіти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Монографія:

1. Базиляк Н. О. Державна гуманітарна політика в умовах інтеграції України до європейського освітнього простору: монографія. Одеса: Олді+, 2023. 304 с.

Статті у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

2. Lopatynska N., Kravets N., Andriichuk N., Marieleva T., Bazyliak N. The development of special and inclusive education concepts. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2022. Vol. 12. Issue 2. Special Issue XXVIII. P. 6-12. URL: <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120228/PDF/120228.pdf>.

Особистий внесок: формування державної гуманітарної політики щодо розвитку інклюзивної освіти в умовах європейської інтеграції України

3. Revenko I., Popova O., Hvozdyak O., Bazyliak N., Kruhlyk O. Humanization of relationships between teachers and students in educational work. Khazar Journal of Humanities and Social Science. 2023. Vol. 26. Num. 3. Special Issue. P. 78-88. URL: <https://ejournal.khazar.org/index.php/kjhss/article/view/92/90>

Особистий внесок: управлінські підходи у реалізації суспільно-владної взаємодії в освітніх процесах.

4. Smola L., Kondur O., Melnyk Ya., Orhiiets O., Bazyliak N., Lipentsev A. Image as an educational component of personnel policy in public management bodies: humanitarian aspect. AD ALTA: Journal of interdisciplinary research. 2023. Issue 2. P. 122-129.

https://www.academia.edu/111115895/Image_as_an_Educational_Component_of_Personnel_Policy_in_Public_Management_Bodies_Humanitarian_Aspect

Особистий внесок: педагогічні аспекти добору персоналу в галузі освіти і науки в сучасний період європейської інтеграції України.

Статті у наукових фахових виданнях за темою дисертації:

5. Базиляк Н. О. Реалізація державної гуманітарної політики закладами освіти в контексті розвитку людського капіталу в період глобалізації та цифровізації вищої школи. Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. Серія: Політичні науки та публічне управління. 2022. Вип. 2 (62). С. 16-21. <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2129>

6. Базиляк Н. О. Формування та реалізація державної гуманітарної політики ідентифікації національного культурно-освітнього простору на сучасному етапі в Україні. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Вип. 5. С. 15-21. <https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/292>

7. Базиляк Н. О. Трансформація сучасних управлінських підходів у формуванні та реалізації соціально-гуманітарних векторів реформування

системи вищої освіти. Публічне управління та митне адміністрування. Серія: Державне управління. 2022. № 4 (35). С. 23-27. <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/4/4.pdf>

8. Базиляк Н. О. Реалізація державної гуманітарної політики у сфері інформаційно-комунікативних технологій щодо дистанційного навчання в закладах вищої освіти. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72). № 3. С. 20-25. https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/3_2022/4.pdf

9. Базиляк Н. О. Європейський досвід формування системи фінансування та надання дотацій на реалізацію навчально-наукової діяльності закладами вищої освіти. Публічне управління та митне адміністрування. Серія: Державне управління. 2022. № 2 (33). С. 10-14. <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/33902/1/2.pdf>

10. Базиляк Н. О. Світовий досвід формування державної гуманітарної політики з розвитку діяльності університету третього віку щодо надання освітніх послуг громадянам. Публічне управління та митне адміністрування. Серія: Державне управління. 2022. № 1 (32). С. 5-9. <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/1/1.pdf>

11. Базиляк Н. О. Досвід Європейського Союзу з формування та реалізації державної гуманітарної політики щодо забезпечення соціальних прав громадян на здобуття освіти. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Вип. 27. С. 7-10. <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/27-2022/27-2022.pdf>

12. Базиляк Н. О. Ефективна освітня політика із систем використання сучасних цифрових технологій та онлайн програм для студентів навчальних закладів. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Вип. 28. С. 32-35. <http://pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/28-2022/28-2022.pdf>

13. Базиляк Н. О., Парубчак І. О. Глобалізаційні чинники реформування державної гуманітарної політики у сфері вищої освіти в контексті транскордонного співробітництва. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Вип. 28. С. 28-31. <http://pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/28-2022/28-2022.pdf>

Особистий внесок: державна гуманітарна політика у сфері вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів України

14. Базиляк Н. О. Формування управлінських принципів реалізації освітньої політики з академічної мобільності у сучасному транскордонному співробітництві. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. Вип. 29. С. 13-17. <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/29-2022.pdf>

15. Базиляк Н. О. Гуманітарні аспекти публічного управління освітньою політикою в контексті дотримання національної безпеки для суспільства на сучасному етапі. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Вип. 1. С. 3-9. <https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/184>

16. Базиляк Н.О. Особливості формування та реалізації освітньої політики в гуманітарній сфері щодо стратегії інновацій у країнах Європейського Союзу. Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та

адміністрування. 2022. Вип. 2. С. 10-16.
<https://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public/article/view/198>

17. Базиляк Н. О. Трансформація державної гуманітарної політики в контексті диференціації управлінських підходів у системі сучасної інклюзивної освіти. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. Вип. 2. С. 28-32. <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/186/163>

18. Базиляк Н. О. Організаційно-правові аспекти державної освітньої політики в контексті забезпечення прав громадян: досвід та перспективи Європейського Союзу. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72). № 1. С. 19-24.
https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/4.pdf

19. Базиляк Н. О., Парубчак І. О. Європейський досвід реалізації гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг в сучасному контексті дотримання прав людини: глобалізаційний аспект. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 81-85.

https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/14.pdf

Особистий внесок: реалізація державної гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг в контексті євроінтеграційних процесів.

20. Базиляк Н. О. Державна освітня політика в системі вищої школи у Сполучених Штатах Америки в контексті імплементації щодо реалізації ефективних управлінських підходів. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 1-6.
https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/2_2022.pdf

21. Базиляк Н. О. Формування гуманітарної політики в освітній сфері Європейського Союзу щодо реалізації програм безперервного навчання громадян протягом життя. Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. Вип. 1 (61). С. 7-11.
<https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2051/2449>

22. Базиляк Н. О. Зарубіжний досвід формування політики щодо якості надання послуг здобувачам в університетах різних форм власності. Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. 2022. Вип. 6 (66). С. 5-10.
<https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2475/2946>

23. Базиляк Н. О. Управлінський досвід щодо реалізації державної гуманітарної політики у сфері модернізації освіти в сучасній системі вищої школи Німеччини. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2023. Вип. 1. С. 24-28. <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/354/310>

24. Базиляк Н. О. Трансформація базових науково-теоретичних засад державної гуманітарної політики щодо формування новітнього соціокультурного простору в Україні. Таврійський науковий вісник. Публічне управління та адміністрування. 2023. Вип. 1. С. 3-8.
https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwixz_C0z8iEAXVYQ_EDHUImCLcQFnoECBQQAQ&url=https%3A%2F%2Fjournals.ksauniv.ks.ua%2Findex.php%2Fpublic%2Farticle%2Fdo

[wnload%2F315%2F291%2F595&usg=AOvVaw3QUEaHhmSYgGWGZpQsfQ8U&opi=89978449](http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/33-2023.pdf)

25. Базиляк Н. О. Трансформація управлінських підходів у реалізації державної гуманітарної політики з інтеграції вищої освіти України до європейського освітнього простору. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2023. Вип. 33. С. 47-50. <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2023/33-2023/33-2023.pdf>

26. Базиляк Н. О. Зарубіжний досвід формування державної освітньої політики в університетах різної форми власності щодо якості надання послуг здобувачам. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія: Екологія. Публічне управління та адміністрування. 2023. Вип. 3. С. 22-27. <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2475/2946>

Статті у зарубіжних періодичних виданнях:

27. Budzyn V., Rybchych I., Bazyliak N., Yaroshovych V., Kharechko D. Implementation of the state humanitarian policy on educational activities in the field of public health using information technologies. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. No. 11. P. 785-790. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.11.109>

Опубліковані тези за темою дослідження:

28. Базиляк Н. О. Державна освітня політика в контексті збереження та розвитку ціннісних орієнтирів громадян на сучасному етапі в Україні. Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 11 лютого 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 157-159.

29. Базиляк Н. О. Право дітей трудових мігрантів країн Європейського Союзу на здобуття освіти у соціально доступному форматі та оптимальних умовах. *Eurasian scientific discussions. Proceedings of II International Scientific and Practical Conference*. Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2022. Pp. 77-82. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Euroasian%20Scientific%20Discussions%20March%202022.pdf.

30. Базиляк Н. О. Світові тренди трансформації освітньої політики в контексті імплементації дистанційних форматів під час карантинних обмежень пандемії COVID-19. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в пост воєнний період: матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Харків, 18 березня 2022 р.). Харків, 2022. С. 10-13.

31. Базиляк Н. О. Актуальні проблеми у системі управління закладами освіти в контексті реалізації маркетингових технологій. Наука, освіта і суспільство: світові тенденції та регіональний аспект: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 8 квітня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 19-20.

32. Базиляк Н. О. Організаційні фактори реформування освітньої політики у гуманітарній сфері в контексті трансформації педагогічних підходів. *Modern research in world science. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference*. SPC «Sci-conf.com.ua». Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 604-608. URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya->

konferentsiyamodern-research-in-world-science-17-19-aprelya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/.

33. Базиляк Н. О. Особливості державної гуманітарної політики у сфері надання освітніх послуг на сучасному етапі загроз національній безпеці України. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в пост воєнний період: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 15-28 квітня 2022 р.). Київ, 2022. С. 94-95.

34. Базиляк Н. О. Формування та реалізація гуманітарної політики на сучасному етапі трансформації педагогічного середовища закладів освіти. Трансформація системи публічного управління в умовах воєнного часу: матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Переяслав, 03 червня 2022 р.). Переяслав, 2022. С. 25-28.

35. Базиляк Н. О. Державна політика у сфері освіти в контексті сучасних вимог та гуманітарних викликів. Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 16 березня 2023 р.). Харків, 2023. С. 13-15.

36. Базиляк Н. О. Реалізація державної гуманітарної політики з підвищення кваліфікації працівників освіти: зарубіжний досвід. Prospects for the development of science and the environment. Abstracts of XIV International Scientific and Practical Conference. Helsinki, Finland. 2023. Pp. 224-228. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/04/Prospects-for-the-development-of-science-and-the-environment.pdf>.

37. Базиляк Н. О. Державна освітня політика на сучасному етапі трансформації суспільно-владних відносин: імплементація зарубіжного досвіду Італії. Science and Technology: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2023. Pp. 245-249. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/science-and-technology-problems-prospects-and-innovations-13-15.04.23.pdf>.

38. Базиляк Н. О. Суспільно-владна взаємодія закладів вищої освіти та стейкхолдерів в контексті професіоналізації навчання педагогічних працівників Польщі. Science and innovation of modern world. Proceedings of 8th International Scientific and Practical Conference. Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. Pp. 247-253. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiyascience-and-innovation-of-modern-world-20-22-04-2023-london-velikobritaniya-arhiv/>.

39. Базиляк Н. О. Трансформація системи професійної освіти України в умовах сучасних соціально-гуманітарних викликів. Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів: зб. наук. матер. XXIII Міжнар. наук. конгресу (Харків, 27 квітня 2023 р.). Харків, 2023. С. 55-58.

АНОТАЦІЯ

Базиляк Н. О. Реалізація державної гуманітарної політики в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного

управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Національний університет цивільного захисту України. – Харків, 2023.

Після майбутнього вступу України до ЄС заклади освіти повинні стати складовою єдиного європейського освітнього простору, що обумовлює кращу політичну, соціальну, некомічну співпрацю між різними типами закладів освіти та мобільність студентів і науково-педагогічних працівників. Особливістю управління сучасною освітою є необхідність залучення до вирішення проблем освіти різних соціальних інститутів, зростання ролі освітніх інституцій в організації та підтримці вищої освіти. Подальший розвиток принципу автономії освітніх установ як базисного принципу управління сучасною освітньою системою, що дозволяє освітнім інституціям самостійно вирішувати такі питання управління освітнім процесом, як вибір освітнього процесу, вибір освітніх методик та технологій, визначення структури та складу зайнятого персоналу, джерела фінансування.

Досвід провідних держав демонструє, що спільними зусиллями закладів освіти також можна вплинути на покращення ситуації в освітній політиці. Аналіз позитивного досвіду управління у закладах освіти у зарубіжних країнах дає підходи щодо імплементації управлінських принципів у національних закладах освіти з урахуванням специфіки та соціально-економічної ситуації. Отже, можливість імплементації системи освіти має чітку орієнтацію на інтеграцію її в європейський освітній простір, а трансформація навчального процесу забезпечує підготовку здобувачів закладів освіти до швидкого орієнтування у змінному інформаційному суспільстві та активної участі у відкритих багатокультурних спільнотах.

Розвиток конкурентного освітнього середовища, створення насиченого ринку освітніх послуг є найважливішим принципом управління системою освіти. Важливим принципом управління освітою за умов розвитку ринку освітніх послуг є необхідність фіксації вимог до якості освіти та розвитку системи контролю над виконанням цих вимог. Принципово нові соціоекономічні умови розвитку суспільства вимагають нових підходів до вирішення глобальних проблем сучасності, але при цьому відкривають і можливості нового бачення. Однією з таких проблем є проблема трансформації системи гуманітарної освіти, оскільки вона моделює ті відносини, які відбуваються в суспільстві.

У цьому контексті варто подумати, якою мірою європейські норми впливають на забезпечення єдиної освіти в країнах-членах ЄС, відповідно діяльність у сфері освіти спрямована на розвиток європейського виміру в освіті, зокрема через навчання та поширення мов держав-членів. Їхня мета також сприяти мобільності студентів та викладачів шляхом заохочення академічного визнання дипломів і періодів навчання та сприяння співпраці між навчальними закладами. Важливо також заохочувати молодь до участі в демократичному житті Європи, навчатися в інших європейських країнах та підтримувати розвиток дистанційної освіти.

З одного боку, соціально-гуманітарне знання та освіта визнаються квінтесенцією інформаційної цивілізації XXI ст., а з іншого боку – всупереч думці науково-освітньої спільноти, соціально-гуманітарне знання та вища освіта робляться одностороннім, порушуючи цілісність, комплексність освітнього впливу на молоду людину. Трансформація соціально-гуманітарної сфери освіти

стає визначальним вектором демократизації та гуманізації, засобом встановлення оптимальних співвідношень між потребами суспільства в освітньому потенціалі та особистісною орієнтацією кожної молодої людини.

Модернізація соціально-гуманітарної складової системи освіти повинна бути пов'язана з наданням їй властивостей відкритості, здатності інтегрувати в себе кращі та актуальні елементи світового знання і досвіду. При цьому необхідно не втрачати, а зберегти те цінне, що вже накопичено в розвитку суспільної та освітньої систем України, соціально-гуманітарним вектором, що визначає напрямок всієї модернізації освіти, стає перерозподіл теоретичного та практичного знання у змісті освіти.

Сьогодні цілям забезпечення потреби та права громадян на здобуття освіти будь-якого рівня на місці свого проживання або професійної діяльності є поширення дистанційного навчання. Важлива сумісність із процесом соціальної, економічної та політичної інтеграції, але на основі окремих систем освіти та переходу до глобального інформаційного суспільства. Хоча на даний час не створено глобальної освітньої системи, натомість розроблено загальний канон цінностей та спільних соціальних, економічних та політичних цілей, які визначають напрямки навчання та виховання молоді.

Основним є сприяння добробуту шляхом боротьби із соціальним відчуженням та дискримінацією, сприяння соціальній справедливості та захисту, солідарності між поколіннями та захисту прав дитини, а також сприяння економічній, соціальній та територіальній єдності та солідарності між державами. Європейські інституції можуть діяти для зближення національних систем, заохочуючи держави-члени самостійно трансформувати свої системи освіти відповідно до рекомендацій. Зазначену дію може сприяти законодавча база, яка захищає права особи на недискримінацію та вільне пересування працівників та послуг. Це можливо завдяки європейським освітнім програмам, стимулам до підвищення якості навчання і підвищення кваліфікації та підвищення індивідуальних можливостей працевлаштування.

Ситуація на ринку освітніх послуг диктує закладам освіти нові закони виживання та перемоги у конкурентній боротьбі, такий рівень освітніх технологій, аналогічні властивості послуг, єдині ринки збуту забезпечують приблизно рівні умови для конкуруючих закладів і вигреш у цій боротьбі сьогодні забезпечується здатністю організації гнучко дотримуватися змін освітнього ринку. Для того щоб стратегія діяльності закладу освіти стала значущою та адекватною його потенційним можливостям, потрібно знати та безперервно вивчати заклад освіти та його середовище, вчитися та професійно спілкуватися, неупереджено вивчати свій та чужий досвід.

Державна гуманітарна політика на теренах Європи полягає в тому, щоб через навчання громадян впродовж життя внести свій внесок у розвиток ЄС як суспільства, заснованого на знаннях, зі сталим економічним розвитком, більшою кількістю та кращими робочими місцями та більшою соціальною згуртованістю, забезпечуючи при цьому належний захист навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Зокрема, програми мають на меті сприяти обміну, співпраці та мобільності між системами освіти та навчання в ЄС, щоб вони стали світовим еталоном якості. Дотримання гуманітарних прав людини має стати відкритим для культури, знань і соціального прогресу, поглибити демократію, характер і

прозорість суспільного життя, прагнути до миру, справедливості та солідарності.

Демократизація управління системою освіти має забезпечувати участь у ній усього громадянського суспільства, подолання територіальної, матеріально-фінансової, корупційної, інформаційної та комунікативної нерівності в освіті на всій території України. Обмеження вторгнення ринкових відносин та ідеології в освітній простір забезпечить гуманізацію та фундаменталізацію освіти. Видається, що необхідно термінове вирішення проблемно-більових питань освітньої системи, а саме мобільність, реальна доступність освіти, кадрова політика в освіті та ефективність управління освітніми установами.

Сьогодні необхідне сприяння органів державної влади шляхом створення спільного ринку та поступової уніфікації державної гуманітарної політики, безперервного та неухильного розширення, посилення стабілізації, швидше покращення рівня життя та тісніші відносини між державами. Основою зазначених цінностей і цілей була культурна, релігійна та гуманістична спадщина, з якої випливають загальнолюдські цінності, що становлять непорушні та невід'ємні права людини, а також свобода, демократія, рівність і верховенство держави.

Ключові слова: європейський освітній простір, реалізація, державна гуманітарна політика, молодь, управлінські підходи, механізми, освітні стандарти, суспільство, заклади освіти, інтеграція, європейські інституції.

SUMMARY

Bazyliak N. O. *Implementation of state humanitarian policy in the context of Ukraine's integration into the European educational space.* – The manuscript.

Thesis submitted for the degree of doctor of public administration, specialty 25.00.02 – Mechanisms of public administration. – National University of Civil Protection of Ukraine. – Kharkiv, 2023.

After the future accession of Ukraine to the EU, educational institutions should become a component of a single European educational space, which conditions better political, social, economical cooperation between different types of educational institutions and the mobility of students and scientific and pedagogical workers. A feature of modern education management is the need to involve various social institutions in solving educational problems, the growing role of educational institutions in organize and support of higher education. Further development of the principle of autonomy of educational institutions as a basic principle of management of the modern educational system, which allows educational institutions to independently solve such issues of educational process management as the choice of the educational process, the choice of educational methods and technologies, the determination of the structure and composition of the employed staff, sources of funding.

The experience of leading countries shows that the joint efforts of educational institutions can also influence the improvement of the situation in educational policy. The analysis of the positive management experience in educational institutions in foreign countries provides approaches to implement management principles in national educational institutions, taking into account the specifics and socio-economic situation. Therefore, the possibility of the implementation the education system has a clear focus on its integration into the European educational space and the transformation of the

educational process ensures the preparation of students of educational institutions for quick orientation in the changing information society and active participation in open multicultural communities.

The development of a competitive educational environment, the creation of a saturated market of educational services is the most important principle of management of the education system. An important principle of education management under the conditions of the development of the educational services market is the need to fix requirements for the quality of education and develop a control system over the fulfillment of these requirements. Fundamentally new socio-economic conditions of society's development require new approaches to solve the global problems of our time, but at the same time they also open up the possibilities of a new vision. One of these problems is the problem of transformation of the humanitarian education system, as it models the relations that take place in society.

In this context, it is worth considering what extent European norms affect the provision of uniform education in the EU member states, accordingly, activities in the field of education is aimed at the development of the European dimension in education, in particular through teaching and spreading the languages of the member states. They also aim to facilitate the mobility of students and teachers by encouraging the academic recognition of degrees and periods of study and promoting cooperation between educational institutions. It is also important to encourage young people to participate in the democratic life of Europe, to study in other European countries and to support the development of distance education.

On the one hand, social and humanitarian knowledge and education recognized as the quintessence of the information civilization of the XXI century, and on the other hand, contrary to the opinion of the scientific and educational community, social and humanitarian knowledge and higher education are one-sided, violating the integrity and complexity of educational influence on a young person. The transformation of the socio and humanitarian sphere of education becomes a defining vector of democratization and humanization, a means of establishing optimal relations between the needs of society in terms of educational potential and the personal orientation of each young person.

Modernization of the socio and humanitarian component of the education system should be associated with giving it the properties of openness, the ability to integrate the best and most relevant elements of world knowledge and experience. At the same time, it is necessary not to lose, but to preserve what is valuable, which has already accumulated in the development of social and educational systems of Ukraine, the redistribution of theoretical and practical knowledge in the content of education becomes the socio-humanitarian vector that determines the direction of the entire modernization of education.

Today, the goal of ensuring the need and right of citizens to receive education of any level at their place of residence or professional activity is the spread of distance learning. Compatibility with the process of social, economic and political integration is important, but on the point of individual education systems and the transition to a global information society. Although a global education system has not created, instead of a common canon of values and common social, economic and political goals has developed, which determine the directions of education and upbringing of young people.

The main one is to promote well-being by combating social exclusion and discrimination, promoting social justice and protection, solidarity between generations and protecting the rights of a child, as well as promoting economic, social and territorial unity and solidarity between states. European institutions can act to bring national systems closer together by encouraging member states to transform their education systems on their own according to the recommendations. This action can be facilitated by a legislative framework that protects the rights of individuals to non-discrimination and free movement of workers and services. This is possible thanks to European educational programs, incentives to improve the quality of education and professional development, and increase individual employment opportunities.

The situation in the market of educational services dictates to educational institutions new laws of survival and victory in the competition. Such a level of educational technologies, similar properties of services, unified sales markets provide approximately equal conditions for competing institutions, and winning in this struggle today ensured by the ability of the organization to flexibly comply with changes in the educational market. In order to the educational institution's activity strategy becomes significant and adequate to its potential, it is necessary to know and continuously study the educational institution and its environment, learn and communicate professionally, impartially study one's own and other people's experience.

The public humanitarian policy in Europe is to contribute the development of the EU as a knowledge-based society with sustainable economic development, more and better jobs and greater social cohesion through the lifelong learning of citizens, while ensuring adequate protection environment for future generations. In particular, the programs aim to promote exchange, cooperation and mobility between education and training systems in the EU, so that they become a global benchmark for quality. Observance of humanitarian human rights should become open to culture, knowledge and social progress, to deepen democracy, character and transparency of public life, strive for peace, justice and solidarity.

The democratization of management of the educational system should ensure the participation of the entire civil society in it, the overcoming of territorial, material and financial, corruption, information and communication inequality in education throughout the territory of Ukraine. Limiting the intrusion of market relations and ideology into the educational space will ensure the humanization and fundamentals of education. It seems that there is an urgent need to solve the problematic and painful issues of the educational system, namely mobility, real accessibility of education, personnel policy in education and the effectiveness of management of educational institutions.

Today, the assistance of state authorities is necessary through the creation of a common market and gradual unification of state humanitarian policy, continuous and steady expansion, strengthening of stabilization, faster improvement of living standards and closer relations between states. The basis of the specified values and goals was the cultural, religious and humanistic heritage, from which emerge universal values, which are inviolable and inalienable human rights, as well as freedom, democracy, equality and the supremacy of the state.

Keywords: European educational space, implementation, state humanitarian policy, youth, management approaches, mechanisms, educational standards, society, educational institutions, integration, European institutions.

Підписано до друку 02.02.2024 р.
Формат 60x84 1/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Таймс. Тираж 100 прим.

Віддруковано з оригінал-макета в друкарні ФОП Леонов Д.С.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80.

